

DE LA EUROPA FIRMELOR LA FIRMELE EUROPENE

Euroeconomia XXI

“Omenirea trebuie să termine războaiele pentru că altfel războaiele vor termina omenirea.”

John F. Kennedy

BILUNAR FINANCIAR-ECONOMIC

nr. **577, 578** anul XX vineri, 6 decembrie 2024

dr. Silviu NATE

Dezvoltarea durabilă și restaurarea Ucrainei: soluții științifice

Sustainable development and restoration of Ukraine: scientific solutions

dr. Eduard STOICA

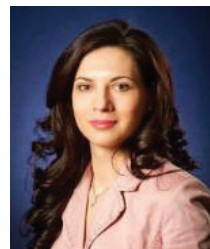

2,3

dr. Răzvan Sorin ȘERBU

Acest articol surprinde aspectele valoroase abordate în cadrul conferinței “Sustainable development and restoration of Ukraine: scientific solutions” despre reconstrucția Ucrainei post-război, subliniind colaborarea internațională, digitalizarea, reformele economice și sociale, rolul educației și justiției tranziționale pentru o dezvoltare sustenabilă și stabilitate regională și globală.

dr. Renate BRATU

Matematica dobânzii în istorie

The mathematics of interest in history

7,8

Dr. Alexiu TATU

3

1 Decembrie 1918: Marea Unire

December 1, 1918: The Great Union

Dan POPESCU

Istorie economică

Dezvoltare în vremuri cu „uragane” și „învolverări”

- 191 de ani de la nașterea lui P.S. Aurelian -
- economiști români din trecut -

„O înfrângere este numai mijlocul pe care ni-l dă soarta ca să vedem ce ne lipsește încă pentru a învinge”. Nicolae Iorga
„Un răspuns se poate demoda. O întrebare niciodată”. Octavian Paler

Development in times of "hurricanes" and "upheavals"

Calea Victoriei, 1910

4,5,6,7

sursa: Bucurestanul, MAPAMOND MEDIA

Dorel Morândău

Intellectualii români
Relațiile face-to-face

3

1 Decembrie
ZIUA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI
La mulți ani, România! La mulți ani, români!

Cu ocazia Sărbătorilor de Crăciun și a Anului Nou, “EUROECONOMIA XXI” urează tuturor autorilor, colaboratorilor și cititorilor săi multă sănătate și fericire, un An Nou cu împliniri și prosperitate! LA MULȚI ANI!

35 ani de la Revoluția Română din 1989

sursa: Historia

Virgil NICULA

Câmpulung Muscel - prima capitală a Țării Românești

9,10,11

Revista “EUROECONOMIA XXI” o puteți găsi la adresa:
<https://infosibiu.eu/economie/>

Silviu NATE
Eduard STOICA
Răzvan ȘERBU

urmăre din pagina 1

This article highlights valuable aspects discussed during the conference "Sustainable Development and Restoration of Ukraine: Scientific Solutions," focusing on Ukraine's post-war reconstruction, emphasizing international collaboration, digitalization, economic and social reforms, the role of education, and transitional justice for sustainable development and regional and global stability.

În urmă cu doar câteva zile, am avut onoarea de a fi implicați în organizarea și desfășurarea a încă unei conferințe remarcabile, dedicată unei teme de importanță majoră: procesul complex de reconstrucție și revitalizare a Ucrainei după război. Evenimentul a oferit un cadru valoros pentru dialog, colaborare și identificarea soluțiilor durabile.

Evenimentul s-a concentrat pe prezentarea rezultatelor proiectului de cercetare "A Modern Science-Based Concept for Ukraine through the Sustainable Development, Recovery & Reconstruction: Cost Assessment, Model, and Policy Framework." desfășurat timp de doi ani și care a adus împreună experți din diverse domenii pentru a analiza reconstrucția Ucrainei și adaptarea acesteia la noile realități geopolitice și economice. Conferința a fost mediatizată de Agenția Națională de Știri a Ucrainei, Ukrinform, o agenție de stat de informare și diseminare publică, dar și un important canal de mediatizare internațională.

Universitatea Lucian Blaga din Sibiu, alături de partenerii săi români și ucraineni, a sprijinit atât cercetările, cât și inițiativele educaționale, oferind ajutor încă din prima clipă prin cursuri gratuite de limba română pentru refugiați și sprijin pentru integrarea acestora și multe altele. Implicarea nu s-a oprit și avem garanția că nu se va opri aici iar acest proiect este încă o dovadă în acest sens de umanitate și solidaritate. Proiectul de care facem vorbire a generat rezultate remarcabile și în afara celor spirituale, extrem de importante și tot mai rare în aceste vremuri, emoțiilor, empatiei și susținerii umane, el oferind neîntrerupt și dovezi materiale de succes incluzând aici opt articole cotate internațional, două lucrări ample de politici de dezvoltare publicate în jurnale internaționale (<https://grants.ulbsibiu.ro/roukr/results/>), precum și un volum valoros colectiv lansat de editura Springer (<https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-031-66434-2>).

Un punct central al discuției a fost legătura dintre reconstrucția Ucrainei și obținerea unei păci echitabile,

bazată pe respectarea integrității teritoriale și a dreptului internațional. Proiectul a demonstrat că integrarea rapidă a Ucrainei în infrastructura de securitate și economică europeană este esențială pentru stabilitatea regională și globală.

Discursurile din cadrul conferinței au subliniat provocările economice și politice asociate cu procesul de reconstrucție. Acestea includ menținerea funcționării economiei ucrainene în timpul războiului, consolidarea infrastructurii critice și atragerea investițiilor private internaționale. S-a evidențiat faptul că Ucraina are potențialul de a deveni un punct central în arhitectura economică și de securitate europeană, conectând Marea Baltică cu Marea Neagră și facilitând legăturile între Europa și Asia Centrală.

Integrarea Ucrainei în Uniunea Europeană a fost un alt subiect important, fiind considerată o oportunitate unică pentru modernizarea și stabilizarea țării. Cu toate acestea, procesul implică numeroase provocări, inclusiv adoptarea legislației europene, reformarea instituțiilor și gestionarea impactului economic asupra bugetului UE. Propunerile includ crearea unui instrument financiar special pentru accelerarea reformelor și un sistem de evaluare transparent care să monitorizeze progresul Ucrainei.

Pe plan intern, reformele politice și economice sunt esențiale pentru a transforma Ucraina într-o societate rezilientă și prosperă. Printre priorități se numără modernizarea administrației publice, reducerea corupției și promovarea unei economii liberale și eficiente. Totodată, conferința a subliniat necesitatea unui angajament ferm din partea societății civile și a comunităților locale în procesul de reconstrucție.

Panelurile de discuții au abordat provocările geopolitice, cum ar fi

instabilitatea politică din Europa și posibilele schimbări în politica externă a SUA, și au propus soluții pentru adaptarea la aceste condiții. De asemenea, s-a discutat despre nevoia unei comunicări strategice eficiente pentru combaterea dezinformării și pentru consolidarea rezilienței societale.

Conferința a reafirmat importanța colaborării internaționale, a reformelor interne și a implicării active a tuturor actorilor relevanți în procesul de reconstrucție al Ucrainei. Aceasta a subliniat faptul că succesul depinde de sprijinul extern continuu, stabilitatea politică și capacitatea de adaptare a societății ucrainene la noile realități.

Conferința a reiterat importanța digitalizării în procesul de reconstrucție a Ucrainei, acesta fiind un element central al rezilienței și dezvoltării economice.

Au fost evidențiate parteneriatele dintre universitățile din Ucraina, România și Statele Unite, care au condus la instruirea participanților ucraineni. Colaborarea a fost extinsă astfel și spre alți parteneri ai Universității Lucian Blaga din Sibiu, prin inițiativa precum colaborarea cu Universitatea Cornell și Universitatea Taras Shevchenko din Kiev, iar proiectul a sprijinit formarea funcționarilor publici din Ucraina și dezvoltarea capacităților administrative necesare pentru recuperarea post-conflict.

Aceste cursuri contribuie semnificativ la pregătirea cadrelor pentru provocările complexe ale reconstrucției și modernizării. S-a subliniat încă o dată cum un proiect internațional finanțat de Fundația Hasso Plattner a demonstrat că educația și colaborarea internațională pot deveni instrumente cheie pentru sprijinirea unei țări aflate în criză, având în centru instituții de învățământ superior precum Universi-

tatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Universitatea Națională „Taras Shevchenko” din Kiev și Universitatea Cornell din Statele Unite ale Americii. Proiectul a sprijinit peste 120 de participanți ucraineni prin cursuri de formare profesională în domenii esențiale precum Leadership, Management de Proiect, Transformare Digitală, Inteligență Artificială, Strategii pentru Munca în Sistem Hibrid, programare în Python, selectate pentru a răspunde nevoilor urgente ale Ucrainei, aflată în proces de reconstrucție socială și economică.

Cursurile au oferit certificate profesionale valoroase, fiecare estimat la 3.000 de dolari, beneficiile totale ridicându-se la peste 360.000 de dolari, iar impactul s-a extins dincolo de dimensiunea financiară, oferind participanților abilități practice adaptate unui context complex. Funcționarii publici au învățat strategii moderne de leadership, cadrele universitare au dobândit competențe pentru modernizarea educației, iar alți profesioniști au fost instruiți pentru a contribui direct la procesul de reconstrucție a țării.

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu a avut un rol central în această inițiativă, facilitând accesul la resursele educaționale oferite de Universitatea Cornell și sprijinind coordonarea între părțile implicate. Parteneriatul s-a concretizat într-un Memorandum de Înțelegere între Universitatea „Taras Shevchenko” din Kiev și Universitatea Cornell, deschizând calea pentru viitoare colaborări academice. Această inițiativă contribuie la reconstrucția durabilă a Ucrainei, oferind formare profesională care sprijină tranziția către o economie bazată pe inovație, digitalizare și leadership adaptat provocărilor contemporane.

Trebuie să menționăm că Universitatea Cornell din Statele Unite ale Americii este lider global în educație și a fost un partener esențial, prin platforma eCornell, oferind cursuri concepute pentru nevoile actuale ale pieței muncii și combinând teoria academică cu aplicațiile practice. Proiectul devine un exemplu de solidaritate internațională și un model pentru sprijinirea comunităților afectate de criză, arătând cum colaborarea globală poate contribui la schimbări semnificative și la crearea unei Ucrainei mai puternice și mai bine pregătite pentru viitor.

S-au prezentat pe parcursul conferinței capitolul cu însemnătate pentru viitorul Ucrainei, care explorează intersecția dintre digitalizare, conflict, politici și dezvoltare economică, folosind totodată și experiența Ucrainei ca studiu de caz. Deși Ucraina era un lider regional în transformarea digitală înainte de 2022, războiul a expus vulnerabilități pre-

cum atacurile cibernetice și pierderea de specialiști IT. Digitalizarea a jucat însă un rol esențial în răspunsul la criză, facilitând gestionarea resurselor și sprijinirea cetățenilor prin instrumente precum blockchain și platformele de socializare. Strategiile pe termen scurt implică reconstrucția infrastructurii digitale, pe termen mediu se prevede integrarea tehnologiilor avansate, iar pe termen lung se urmărește colaborarea internațională și inovația pentru o economie orientată spre viitor.

Un alt aspect discutat este lipsa datelor fiabile la nivel local, care împiedică planificarea eficientă a reconstrucției. Reformele descentralizării au dus la pierderea unor statistici locale esențiale, iar colectarea de date despre populație, economie și infrastructură devine o prioritate. Este necesară implicarea comunităților locale în acest proces, iar soluțiile propuse includ dezvoltarea unor indicatori socioeconomici și utilizarea bazelor de date integrate.

În toată această scenă, coeziunea socială este văzută ca un factor cheie al modernizării, contribuind la întoarcerea populației și reconstruirea unui sentiment de apartenență. În acest sens, educația joacă un rol esențial, atât pentru tineri, cât și pentru adulți, în formarea competențelor legate de dezvoltarea sustenabilă. Cercetările arată că generațiile tinere sunt mai dispuse să adopte măsuri pro-activ pentru dezvoltarea sustenabilă, iar universitățile implementează programe dedicate acestui domeniu. Se subliniază importanța integrării gândirii sistemice, a sustenabilității economice și a justiției ecologice în educație.

Un subiect major al conferinței este justiția de tranziție, un mecanism pentru repararea daunelor provocate de război și pentru garantarea drepturilor omului. Se propun soluții precum simplificarea procedurilor de despăgubire, utilizarea inteligenței artificiale pentru analiza datelor și colaborarea internațională pentru recuperarea activelor înghețate. De asemenea, se discută despre crearea unui registru pentru compensarea daunelor, extinderea categoriilor incluse și finanțarea proceselor de reconstrucție prin confiscarea activelor rusești înghețate în alte țări.

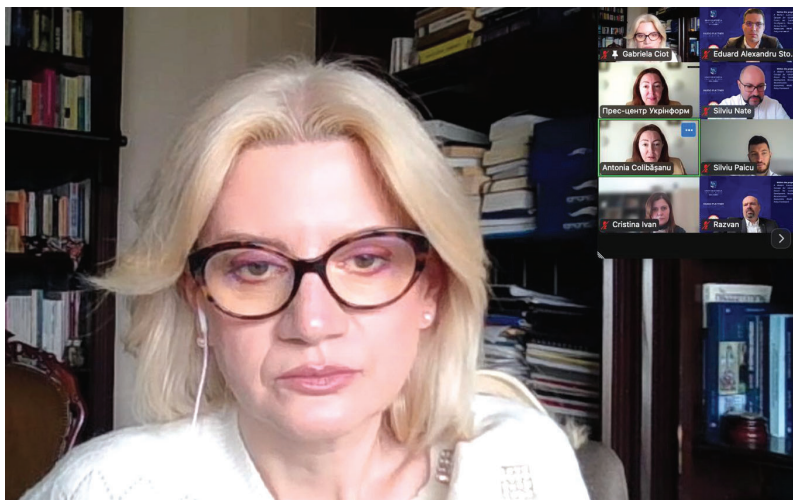
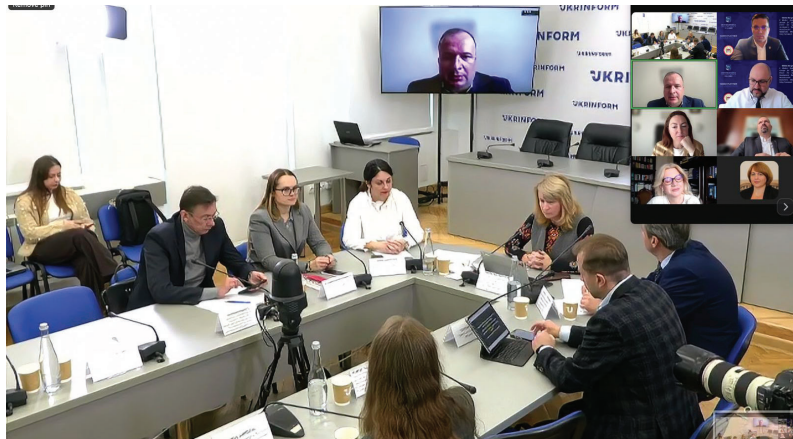
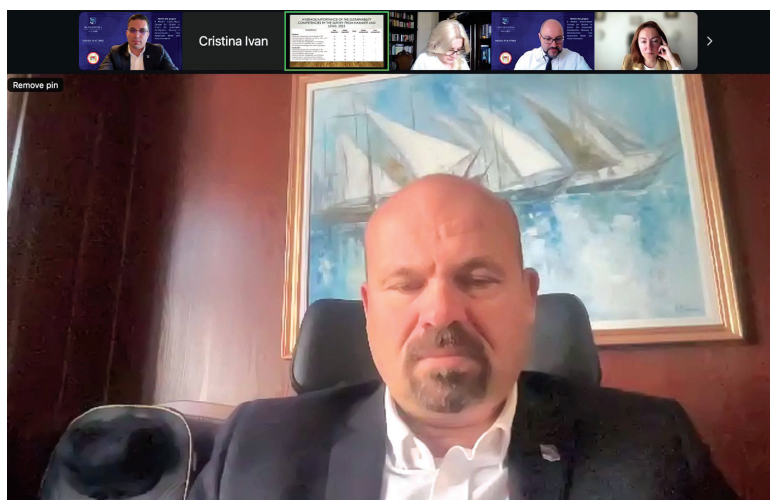
Conferința subliniază și necesitatea adaptării sistemelor legale internaționale pentru a răspunde provocărilor complexe ale războiului și pentru a asigura un acces egal la justiție pentru supraviețuitori. Este propusă elaborarea unui cadru legal internațional pentru gestionarea daunelor provocate de conflicte armate, care să includă atât bunurile suverane, cât și proprietățile private ale persoanelor implicate în agresiune.

O Ucraină stabilă și liberă este în interesul Europei și al României, în timp ce reconstrucția susținută ar contribui la accelerarea integrării Ucrainei în Uniunea Europeană, la reformă instituțională activă și diversificare economică, dar și la creșterea influenței occidentale în regiune, convingând societățile Parteneriatului Estic să îmbrățișeze calea spre democratizare, având ca efect mai larg consolidarea ordinii internaționale bazate pe norme.

În schimb, o reconstrucție lentă și fragmentată ar accentua incertitudinea cu privire la viitorul Ucrainei, putând determina o posibilă îndoiguire economică a statului, forțând totodată Kievul să recurgă la strategii de balansare diplomatică între est și vest. Într-un astfel de scenariu s-ar crea precedente și potențial crescut pentru disputele teritoriale, pentru fragmentarea alianțelor regionale, slăbirea principiului frontierelor și promovarea unor modele toxice de soluționare a conflictelor.

Așadar, sunt multe problematice care vor trebui investigate în viitor prin mijloacele cercetării academice, considerând totodată necesitate implicării a unei game diversificate de actori și beneficiari precum grupuri de reflecție, agenții guvernamentale și parteneri din sectorul privat. Dat fiind contextul profund dinamic și provocator, cu implicații geopolitice și geoeconomice extinse, se justifică explorarea oportunității înființării unui centru pentru studiul recuperării și reconstrucției post-conflict sau crearea unui institut dedicat cercetării fenomenelor economice, sociale și de securitate din regiunea Mării Negre. Acest

proiect a generat un cadru de reflecție privind perspectiva integrării programelor de educație în management pentru profesioniști și cercetarea doctorală în cotutelă axată pe tema reconstrucției post-conflict.

La finalul conferinței și la încheierea acestui proiect, putem reliefa o viziune interdisciplinară asupra

reconstrucției și modernizării Ucrainei, accentuând importanța colaborării internaționale și coeziunii sociale. Proiectele viitoare propun cercetări axate pe recuperare economică, securitate regională și conectivitate, iar educația și implicarea comunităților sunt pilonii centrali pentru o dezvoltare sustenabilă.

Astfel, se construiește o bază solidă pentru un viitor rezilient și prosper.

Adresăm și pe această cale sincere mulțumiri tuturor experților și reprezentanților instituțiilor implicate care au contribuit la succesul evenimentului.

The authors acknowledge the support of the Hasso Plattner

Foundation through the grant LBUS-UA-RO-2023, financed by the Knowledge Transfer Center of the Lucian Blaga University of Sibiu. Autorii apreciază sprijinul Fundației Hasso Plattner prin grantul LBUS-UA-RO-2023, finanțat de Centrul de Transfer de Cunoștințe al Universității Lucian Blaga din Sibiu.

Alexiu TATU

urmare din pagina 1

Desăvârșirea unității statale românești în condițiile sfârșitului primei mari conflagrații mondiale s-a încadrat în fenomenul general european al luptei pentru autodeterminare națională care s-a finalizat cu destrămarea monarhiei austro-ungare și a Rusiei țariste, pe de o parte, dar și constituirea sau desăvârșirea unor entități politice noi. În acest sens, trebuie menționat că lupta pentru autodeterminare națională a condus la constituirea Cehoslovaciei, formarea Iugoslaviei, refacerea Poloniei, întregirea Italiei și reîntregirea României.

Reîntregirea României s-a realizat în mai multe etape și în condițiile primului război mondial, dar și în condițiile de sfârșit al acestuia, debutând cu rezoluția Sfatului Țării de la Chișinău din 9 aprilie 1918, care a decis unirea Basarabiei cu România. Următoarea etapă a pornit în Bucovina în ultima decadă a lunii octombrie – adunarea convocată la Cernăuți în 27 octombrie a proclamat Constituanta și a ales un Consiliu Național, ca organ de reprezentare a românilor bucovineni. Cea dintâi hotărâre a Adunării Constituante a fost „Unirea Bucovinei cu celelalte țări românești într-un stat național independent”. Consiliul Național condus de Iancu Flondor preia puterea politică, urmând ca la sfârșitul lunii noiembrie să se realizeze și unirea politico-administrativă cu România. În aceeași perioadă de timp se constituia Consiliul Național Român Central din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș, format din fruntașii Partidului Național Român și reprezentanți ai socialiștilor români ardeleni. Ca for conducător al luptei naționale a românilor din Ungaria și viitor organ guvernamental, Consiliul format din 12 membri s-a reunit la Arad în 2 noiembrie 1918 în casa lui Ștefan Ciceo Pop. Trebuie amintit că Partidul Național Român îi avea ca reprezentanți pe Teodor Mihali, Vasile Goldiș, Alexandru Vaida-Voevod, Ștefan Ciceo Pop, Aurel Vlad și Aurel Lazăr, iar socialiștii erau reprezentați de Ioan

Fluieraș, Iosif Jumanca, Enea Grapini, Iosif Renoiu, Tiron Albani și Bazil Surdu. Consiliul Național Român Central conduce activitatea de organizare a consiliilor naționale județene, orășenești și comunale și a gărzilor naționale ca organe de reprezentare a intereselor social-politice românești. Aproape simultan, în 30 octombrie 1918, la Viena se constituie Comitetul național al românilor din Transilvania avându-l ca președinte pe Iuliu Maniu, iar a doua zi ia ființă Senatul militar Român din Viena, în fapt Sfatul Central al ofițerilor și soldaților români din Ardeal și Bucovina. Constituirea acestor orga-

nisme reprezentative pentru națiunea română a determinat Consiliul Național Maghiar din Budapesta să trimită la Arad o delegație condusă de Jászai Oszkár în 13-14 noiembrie, cu scopul creării unor organe comune de conducere în cadrul Ungariei. Propunerea maghiară nu a fost acceptată și ca urmare, reprezentanții românilor strănși în casa lui Vasile Goldiș, au decis convocarea unei mari adunări naționale pentru consultarea voinței poporului român, în data de 1 decembrie, la Alba Iulia. În data de 15 noiembrie Consiliul Național Român Central elaborează “regulamentul pentru alegerea de-

putaților adunării naționale” și în zilele următoare au loc în toate ținuturile locuite de români adunări pentru alegerea delegaților pentru Adunarea de la Alba Iulia. și astfel, la 1 Decembrie 1918, alături de 1228 de deputați, pe Câmpul lui Horea au venit peste 100 000 de români din tot Ardealul. Proiectul de rezoluție prezentat de Vasile Goldiș a fost urmat de citirea Rezoluției Adunării la Alba Iulia de către episcopul Iuliu Hossu. Rezoluția a decretat Unirea Transilvaniei cu România și a proclamat principiile democratice fundamentale ale unirii: reforma agrară, libertăți politico-cetățenești și religioase, respectarea drepturilor na-

ționalităților conlocuitoare, asigurarea dreptului la muncă etc. Rezoluția solicita viitoarei Conferinței de pace adoptarea unor hotărâri care să garanteze menținerea păcii, egalitatea în drepturi dintre statele mari și statele mici. Tot acum este ales Marele Sfat Național, organism cu atribuții parlamentare, iar pentru perioada de autonomie și integrare administrativă, a fost desemnat Consiliul Dirigent. A urmat ratificarea unirii Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei cu România, prin Decret-lege și prin Tratatul de pace din anii 1919-1920. Se împlinea realizarea unui ideal de veacuri al națiunii române, atât de greu încercată de-a lungul istoriei.

REFLECȚII

Intellectualii români

Intellectualii români! După 1989 intelectualii români au fost șocați că nu mai sunt urmași de intelectualul mediu! Schimbarea se datorează, în primul rând, contextului: trecerea de la societatea industrială la societatea postindustrială, concomitent cu trecerea de la modernism la postmodernism! Z. Bauman explică foarte bine trecerea de la intelectualul care emitea judecăți autoritare la intelectualul-interpret! Șocola a fost atât de mare încât unii intelectuali nu înțeleg nici acum ce s-a întâmplat! Între timp intelectualul mediu s-a topit în clasa profesională!

Dorel Morândău, PhD – Reflecții... vol 1.84

Relațiile face-to-face

Întro zi am întrebat studenții câți membri are un grup mic! Unul a spus 6, altul 12, altul 20! Nu putem spune numărul dar putem enunța un principiu: până acolo unde relațiile sunt face-to-face! Și sigur șă completăm cu definiția: împart un sentiment de unitate și interacționează!

Dorel Morândău, PhD – Reflecții... vol 1.85

Dan POPESCU

urmare din pagina 1

Petre S. Aurelian

sursa wikipedia

sursa detenseRomania

1. P.S. Aurelian a fost (este) o personalitate ilustră în gândirea economică românească, în evoluția ei. Se naște în 13 decembrie 1833, au trecut 191 de ani de atunci. și trece la cele veșnice în 24 ianuarie 1909 la București, după o viață plină de evenimente: a parcurs, la doar 15 ani, anul revoluționar 1848, pe urmă Unirea Principatelor din 1859, domnia lui Alexandru Ioan Cuza promotor al reformelor de modernizare a societății românești, vremea bogată în fapte deosebite a - inițial - domnitorului Carol și apoi a regelui Carol I, cu alte realizări remarcabile, Aurelian urcând mereu, respectat, apreciat până spre sfârșitul primului deceniu al secolului trecut. Provenea ca obârșie dintr-o familie de învățători din Transilvania - se pare că aproape de Mărginimea Sibiului -, care a trecut munții stabilindu-se la Slatina. Tocmai de aceea tatăl său (părinții săi) purta numele de „Ardeleanu” (Gheorghe Ardeleanu), iar pe fecior l-a numit Petre Sebeșanu Aurelian. Părintele lui, cum spuneam, profesor transilvănean stabilit la Slatina din 1833, „va pune bazele în limba română, în localitate, la renumita școală « Ionașcu » pe care o va și conduce”.

P.S. Aurelian nu a avut deloc o copilărie ușoară, rămânând orfan la vârsta de un an, „mama sa, jupâneasa Constantina recăsătorindu-se cu Matei Musculeanu, secretar al Magistratului orașului Slatina” - cum ne informează mai mulți din biografii săi, printre care istoricul Gheorghe Mihai. Va urma, la Slatina, cu rezultate deosebite, școala primară „Ionașcu”, pe care o condusesse mai înainte tatăl lui. Apoi, primind o bursă din partea „Eforiei Școalelor” - predecesor în timp al Ministerului Educației - va studia la Colegiul „Sf. Sava” din București, primind, finalmente, calificativul „eminent”, continuând, după aceea, câte un an, cursurile Școlii de Medicină și ale celei de Drept. Destinul însă a vrut altfel, chiar dacă nu departe de o asemenea carieră. În 1856 va primi o nouă bursă din partea „Eforiei Școalelor”, pentru a studia științele agricole la Grignon, în Franța. Trei ani mai târziu termină „Școala Imperială de Agricultură” de aici, cu

licența în Științe Economice și Agronomie. Științele Economice apropiate de drept iar Agronomia - examinând organismul pământului și al naturii - apropiată de medicină ce studiază organismul uman, un organism care nu doar în religie înseamnă și pământ și natură. La Grignon, șef de promoție, va primi, în premieră pentru România, o medalie de argint din partea Împăratului francez Napoleon al III-lea, realizată de remarcabilul gravor Armand Auguste Caque, pe care era gravat (în franceză) numele său și al Bucureștiului, orașul de unde venea. Va face în Franța și Italia un stagiu de câteva luni la ferme agricole, reîntorcându-se în țară nu doar „tobă de carte”, ci și cu o practică remarcabilă, cu multe idei de ceea ce trebuie făcut în România pentru a avea nu doar o agricultură, ci și o industrie, o economie moderne...

2. ...Revenit în țară în 1860, din capul locului va începe, prin selecție și concurs, într-un post dificil: director al Imprimeriei Statului și „Monitorului Oficial”. Va deveni apoi inginer la Ministerul Lucrărilor Publice și profesor la Școala de Agricultură și Silvicultură din Pantelimon, instituție pe care o va așeza pe baze noi, în pas cu timpul. De asemenea, din 1879, va preda Economie Rurală dar și Drept Administrativ la Școala de Poduri și Șosele din București, premergătoare a marii Politehnici bucureștene de astăzi... Din 1865, va construi, împreună cu Ion Ionescu de la Brad, primele expoziții de agricultură și industrie din România, fiind distins din nou, de împăratul francez Napoleon al III-lea, după ce a organizat împreună cu Alexandru Odobescu, secțiunea română a Expoziției Universale de la Paris din 1867: de acest rând, cu „Legiunea de Onoare”... Va începe, din 1879, o cu totul remarcabilă carieră politică, în rândurile unei formațiuni avansate, puternic progresistă pentru acea vreme, Partidul Național Liberal. Deputat, senator, ministru în mai multe rânduri - la Lucrări Publice și Domenii, dar și la Instrucțiune Publică și Interne, contribuind decisiv la dezvoltarea și modernizarea domeniilor respective -, președinte al Camerei dar și al Senatului, prim-ministru pentru mai multe luni, din 4 decembrie 1896 până în aprilie 1897. Este unul dintre întemeietorii Societății Culturale „Ateneul Român”. A condus mai multe publicații economice (vezi, pentru toate acestea, **Radu Dan Vlad**, „Petre S. Aurelian - omul și epoca”, Editura „Gordian”, Timișoara, 1994 etc). Agronom, economist, industrialist de excelență, adept hotărât, cu argumente multiple, al protecționismului industrial, creator - alături de alți corifei, Dionisie Pop Marțian, Al. D. Xenopol, Ion Ghica, George Barițiu etc. - al „Școlii românești de gândire economică” - o școală, pentru cine o studiază - din păcate foarte puțini -, cu puternice reverberații în actualitate, Petre Sebeșanu Aurelian va fi ales ca

Bătălia de la Stalingrad

membreu la Academia Română, devenind membru titular din 1871 și președinte al acesteia între 1901 - 1904. Va muri de o pneumonie galopantă, în 1909, chiar în 24 ianuarie, marea sărbătoare a neamului românesc și premergând cu 9 ani Marea Unire. Așa a fost să fie...

Am în față portretul său. Fără să fie mare fizionomist, îți dai seama că te afli în fața unui om serios, sobru, distins, foarte cultivat (trăsături adâncite), hotărât, cu privirea semeată, orientată deschis înainte. Un om care nu glumește cu - și nu duce în derizoriu - marile probleme ale țării. Adevărat. Țelul său în viață, țelul acestui copil ardeleno-oltean rămas orfan la vârsta de un an, dar devenit mare, a fost propășirea României, a industriei, agriculturii, economiei ei, într-o lume și într-o conjunctură ce nu erau deloc ușoare, dimpotrivă, erau teribile de învolburate. Titanul Nicolae Iorga, într-o bună măsură contemporan cu Aurelian, spunea după moartea sa: „Răposatul a fost unul dintre cei dintâi români care au avut cunoștințe serioase de agricultură... Cu vremea a ajuns a cuprinde întregul domeniu al economiei naționale, și acțiunea liberalilor, la care se alipise, a fost determinată prin anii 1880, de ideile lui protecționiste și industrialiste (va fi Aurelian inițiatorul și sufletul primei Legi de încurajare a industriei naționale adoptată de Cameră în 21 aprilie 1887, n.n.). Din ce în ce politica l-a cuprins mai mult, fără ca acest om rece și cumpănit să fi avut pasiune pentru dansa...” Ce comparații jenante cu mulți dintre politicienii noștri de acum: în mare măsură ignoranți, carte puțină, vorbe multe, demagogie, preocupați mai ales de chiverniseala lor și a protectorilor lor, cu poziția „ghiocelului” în fața marilor cancelarii comunitare, europene și mondiale ș.a. Ce spune N. Iorga despre Aurelian sunt

cuvinte care constituie cu mult mai mult decât un elogiu adus defunctului, sunt cuvinte care reprezintă realitatea vieții sale de mare savant și fierbinte patriot român...

3. ...Dincolo de numeroase aspecte pozitive - revoluție industrială, progres tehnic ș.a. - erau, în bună măsură, vremuri, decenii, grele în Europa și în lume, firește că și pentru România, poate mai ales pentru România ținută mereu de alții. Erau anii în care s-a maturizat și a trăit ilustrul Petre S. Aurelian. Țara noastră se afla la confluența de interese a 3 mari imperii, hrăpărețe, fapt demonstrat, fără tăgadă, în decursul veacurilor: cel otoman, cel austriac (austro-ungar, după 1867) și cel rusesc (rămas astfel și acum). Ele se confruntau pe mai multe fronturi, în Europa - dar nu doar în Europa, iar teritoriile românești - bogate, mănoase, atrăgătoare și, nu arareori, supuse - atrăgeau ca un magnet puternic. În spatele acestor mari imperii, inclusiv în ce privea zonele românești - gravitau alte imense puteri ale acelor vremuri - Imperiul Britanic, pe urmă cel Francez și nu de puține ori Prusia devenită pilonul celui de Al Doilea Reich din 18 ianuarie 1871. Statele Unite, atunci, abia se zăreau la orizont iar China era cunoscută la noi mai mult din călătoriile spătarului Nicolae Milescu; totodată, India devenea cea mai mare colonie a Imperiului Britanic etc. Italia, Belgia ș.a. nu existau ca atare. Era, dar, o luptă dură pentru România, între protagoniști (Franța mai puțin, ne sprijinea): diplomație cețoasă la suprafață și subterană, contondentă, spionaj, morți suspecte și otrăviri ale unor români de decizie, amenințări, presiuni armate etc. Descrise, toate, inclusiv confruntările diplomatice, cu mult aplomb de scriitorul **Vintilă Corbul** - de a cărui prietenie m-am

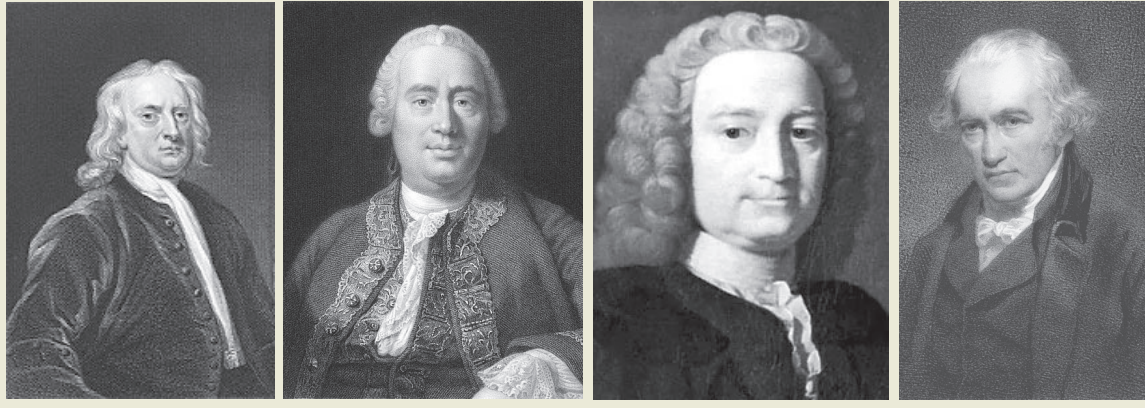
bucurat și cu care discutam deseori -, în cartea sa „Uragan asupra Europei”. Și acest volum, dar și „Dinastia Sunderland-Beauclair”, în fapt veritabile tratate economice privind acumularea primitivă a capitalului, interesele imperiale și imperialiste ce roiau și mișcau astfel etc.

4. Din partea unor profesori și cercetători români bine pregătiți, bine cultivați și care înțelegeau perfect coordonatele economice - și nu doar economice - ale timpului lor - unor asemenea provocări li s-au dat răspunsuri pe măsură. S-au făcut pași înainte cu atât mai mult cu cât unii dintre ei ocupau, aveau înalte responsabilități politice și puteau astfel acționa, inclusiv partide, pentru a pune în viață tezele și ideile lor. Pe un loc de seamă - cel mai important de altfel - în acest sens se înscriu industrialiști români de genul lui P.S. Aurelian. Referindu-mă mai ales la Dionisie Pop Marțian, printre altele un excelent recenzor al României, la marele istoric Al. D. Xenopol cu contribuții fundamentale și în problemele dezvoltării naționale, referindu-mă, iată, la Petre S. Aurelian, de care am amintit și care, în opinia mea, se relevă ca un „vârf” semeț, referindu-mă la transilvăneanul de obârșie românească George Barițiu, la maghiarul de obârșie Lazlo Kövry, la marele M. Kogălniceanu, la B.P. Hașdeu, la imensul Mihai Eminescu, chiar, în articole ale sale din „Timpul” (vezi și „teoria costurilor aferente”), dar și la „economisti ai dezvoltării” și nu atât industrialiști, precum Ion Ghica, titularul primului curs de Economie Politică la Universitatea din Iași, la marele Nicolae Iorga, printre altele devenit profesor de Istoria Comerțului la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale din București. Și mai sunt... Ei, cu toții, au pregătit poziții pe care s-au situat, ulterior, I.N. Angelescu, Ștefan

Dionisie Pop Marțian, A.D. Xenopol, George Barițiu, Mihail Kogălniceanu, Bogdan Petriceicu Hasdeu, Kövry László, C. Dobrogeanu-Gherea

Adam Smith, David Hume, Hutcheson, James Watt

Zeletin, imensul Mihail Manoilescu, dar și Mircea Vulcănescu și atâția alții. Printre cei care au scris despre preocupările lor, profesorii Victor Slăvescu, N.N. Constantinescu, Costin Murgescu, Ivanciu Nicolae Văleanu, Vasile Iota, subsemnatul, Vasile C. Nechita, Dumitru Mureșan, Mircea Rozorea, Gh. Ciulbea, Toader Ionescu și alții.

5. Dar ce au opus industrialității români, „uraganului”, cum arăta Vintilă Corbul, care se abătea asupra Europei, implicit asupra României, cu precădere în a doua jumătate a secolului XIX? Atunci când Principatele deja făcuseră pași înainte pe calea deschiderii economice, prin cele două păci, de la Kuciuk-Kainargi (1774) și Adrianopole (1829), ce eliberaseră Marea Neagră de monopolul turcesc, începând să conteze, într-un fel sau altul, în comerțul internațional, european, bilateral și nu doar? Când la noi se desființase și robia și șerbia, zămislindu-se contururi ale unei piețe naționale ș.a.? Cei amintiți au dat răspunsurile lor și în practică dar mai ales în lucrări importante ce s-au adăugat cu majuscule tezaurului cultural al națiunii române. Lucrări ce defineau industria, subliniau imperativul dezvoltării ei în România, ce abordau cadrul necesar astfel, problema unui comerț internațional avantajos și României, problema pământului, chestiunile financiare etc. Mai mulți dintre cei în domeniu și nu doar le-am parcurs cu mare atenție. Chiar dacă condițiile de atunci, condiții în care au fost elaborate asemenea studii și volume, s-au modificat, unele principii au rămas, contează și experiența istorică, și este, consider, necesar să le cunoaștem. Nu este doar istorie, ci este și actualitate aici, chiar o posibilă perspectivă. Așadar, să privim astfel de doctrine economice românești încadrate în timp și spațiu, desigur, dar și în universalitatea lor. Să le privim din perspectiva criteriilor și realităților acelor vremuri, subliniindu-le, însă, după caz, și o actualitate a lor, o anume redundanță în timp, în viitor.

6. ...În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, în Anglia se declanșează Revoluția industrială. În linii mari, este vorba de înlocuirea muncii manuale în marile manufacturi, cu forța aburului, cu munca susținută mecanic, cu mașini. Se schimbă în coplesitoare parte sursa de energie, de la lemn la cărbune. Metalul dobândește un loc de prim ordin și în producție, dar și în desfacere, în comerț, mașini pentru prelucrarea metalului realizate din metal, în construcții, în tracțiune, în transporturi - locomotivele, șinele etc. Se vedește oțelul apoi, tot mai mult... Din Anglia, această profundă revoluție, cu efecte de amploare în toate planurile, devine reprezentativă în raport cu mai toate revoluțiile sociale de până atunci, generând altele noi. Apar muncitori calificați înalt, mai mult decât până acum, se vădesc patronii

care investesc capital, se evidențiază „managerii de proiecte” am spune astăzi, noi structuri și suprastructuri sociale. Sunt și aprecieri, dar și contestări. Exploatarea muncitorilor este, adeseori, cruntă, plusvaloarea trebuie să fie cât mai mare. revoluția industrială - care continuă în timp de la cărbune și metal la electricitate, pe mări și oceane, în aer, la terțiar, la automatizări, cibernetizări și informatizări de mare anvergură în zilele noastre, la nuclear, cuantic etc - se extindea din Anglia, în Franța, în Statele Unite, în Germania, mai ales după Zollverein, din Essen mai departe. În Rusia, în alte și alte țări, în domoane și colonii etc., etc. Cu precădere datorită ei Anglia devine tot mai mult marele Imperiu Britanic, iar, treptat, în timp, Spania, Portugalia, Belgia, Olanda, Italia fără forța economică necesară, își restrâng consistent imperiile lor. Dispar finalmente ca puteri coloniale. În fapt, „Uzinele și fabricile s-au dezvoltat de o manieră nemaiauzită... În consecință, orașele au crescut în detrimentul ruralului”, iar, printre altele, lumea se modifica, devenea mereu alta văzând cu ochii, scria marele istoric francez **Jacques Chastenot** în celebra sa lucrare „*William Pitt*”, ce analiza viața, faptele, doctrinele, acțiunea unui faimos premier englez.

În asemenea condiții, circumstanțe, Principatele Române, România, apăsate iar, uneori, chiar dacă mai ușor, stimulate de unele - puține - domnii fanariote. Cu domnitori care de la marele Alexandru Ioan Cuza, promotorul Unirii de la 1859 și ale cărei reforme esențiale au pus baze României moderne - Principatele Române, România, deci, vor începe să simtă și să absoarbă cu precădere spiritul economic, și nu doar, european. Industrialiștii, naționaliștii de bună condiție, protecționiștii ce își însușiseră modelul statelor europene, vor ocupa linia 1-a a bătăliei, a cercetării științifice și, încet-încet, și a acțiunilor economice. Iată-i astfel pe **Dionisie Pop Marțian**, cu „*Pentru înțelegerea moștenirii din trecut și a trebuințelor prezentului. Cauza principală a neputinței noastre economice și sociale*”; pe marele **P.S. Aurelian**, savant și politician oltean de obârșie ardelenescă, cu „*Terra nostra*”, „*Cum se poate fonda industria în România*”, „*Politica vamală. Prefață la sistemul național de economie politică de Fr. List*” ș.a.; pe **Bogdan Petriceicu Hașdeu** cu „*Agricultura și manufactura*”, „*Elenii și barbarii*”, „*Școala umanitară*”; pe **Mihail Kogălniceanu** cu „*Discursuri*” publicate în „*Monitorul Oficial al României*”; pe **L. Kövary** cu „*Statistica Transilvaniei*”; pe strălucitul **George Barițiu** cu „*Industria și comerțul nostru*”, „*Despre fabrici cu referință către Transilvania*”; pe marele **Al. D. Xenopol** cu „*Tratatul de economie politică a d-lui Ion Strat*” (recenzie), cu „*Starea noastră economică*”, „*Studii economice*”, „*Ancheta industrială*” și atâtea altele. N-am cum să nu-l semnalez pe Dobrogeanu Ghe-

rea, de o altă orientare stric politică decât liberalii (era socialist), dar dorind și el în mod deschis binele țării pe calea industrializării și definind starea precară a economiei românești ca „*Neoiobăgie*”, „o stare de drept prefăcută în iluzie și minciună”. Și n-a fost doar Gherea astfel.

Se confruntau toți aceștia și alții ca ei, cu adepții exclusivității agrare a țării; cu adepții liber schimbismului păgubitor în acele timpuri pentru țară, păgubitor; de altfel, nu doar în epocă. Cu adepții importului tuturor produselor noastre industriale din mari state europene, ceea ce ar fi însemnat, cumulat, ruina țării. O luptă grea. Se confruntau, în fapt, interese dure ale mării moșierimi, cu cele ale burgheziei progresiste și liberale, identificate, atunci, dar și pe urmă, cu mari comandamente naționale și din perspectivă europeană. Cercetătorii de mai târziu, examinatorii unor asemenea doctrine economice românești în pas cu timpul și progresul european, s-au aplecat cu multă atenție și osădie asupra acestor gânduri și lucrări de mare însemnătate, privindu-le, cum era și firesc, nu doar dintr-o perspectivă exclusiv națională. Ci, România nefiind singură, fiind în Europa, în lume, privindu-le, deopotrivă, afirmativ sau critic, și în rezonanță cu concepțiile și lucrările unor mari economiști ai timpului, din afară, precum Adam Smith, D. Ricardo, Fr. List, H. Carey, Jean Baptiste Say, Denis Diderot și Jean Le Rond

D'Alembert și numeroși alții.

7. Examinându-i pe acești mari bărbați români cercetători și politicieni, practicieni, de asemenea, în domeniul realităților noastre din a doua jumătate a secolului XIX, oameni cu fața spre prezent și viitor, urmărind să înțeleagă, să interpreteze trecutul mai ales din perspectiva șanselor pentru mai departe, specialiștii în doctrine economice - am amintit câteceva - au făcut, în general, o treabă bună. Dar unii au înțeles mai puțin mesajul lor cuprinzător, rotund, global. S-au referit, în bună parte, la maniera în care cercetătorii vremii au subliniat, din varii unghiuri, cu numeroase argumente, cele mai multe extrem de pertinente, necesitatea, imperativă finalmente, a dezvoltării industriei în România, chiar mai mult, a industrializării țării. Înaintașii noștri arătau că mari puteri ale timpului, pentru a stăpâni o țară, nu mai aveau nevoie de război câștigat, ci trimiteau înainte produsele lor, sugrumând producția cât de mică a țării respective și stăpânind-o total pe această cale. Deci să dezvoltăm industria națională.

Dar înaintașii noștri au făcut mult mai mult decât aceasta. S-au referit amplu la posibilitatea dezvoltării industriale a țării, materii prime, forță de muncă, energie, calificări, capitaluri. Și s-au referit, de asemenea, la modalitățile, la un anume program, chiar plan guvernamental necesar și menit să pună în operă un astfel de obiectiv complex și vital pentru România. Aici s-a vădit esențial noutatea, originalitatea studiilor, a unor doctrine românești. Originalitatea interpretărilor astfel de la Institutul Central de Cercetări Economice, originalitatea unor cursuri astfel de la unele din universitățile noastre. S-a compus esențial pe această matrice. Nu doar necesitatea, ci și posibilitățile, un anume efort guvernamental dedicat unui program bine alcătuit de dezvoltare industrială a României. Ce ramuri, cum, de unde capitaluri, acumulări perseverente, pregătirea forței de muncă, școlile, universitățile

etc. Nu erau chestiuni ușoare, dar era posibil. O concepție românească complexă privind dezvoltarea industrială națională. O concepție a unor mari economiști din trecut care nu erau rupți de viața reală, de practică, de realitățile europene, de amanetarea sau nu a viitorului țării de către doctrine „pentru” sau „contra” dezvoltării industriei românești. Perspectivă în care românii au examinat amplu și raportul dintre protecționism și liberalism. Cu atât mai mult cu cât Aurelian, Barițiu, Xenopol, dar și alții, cu un puternic și lucid spirit european-prospectiv, susțineau protecționismul până când industria, economia vor începe să meargă mai bine, apoi deschizându-se acestea pieței europene și mondiale. S-au relevat dimensiuni, orizonturi originale cercetării noastre economice, dezvoltării economiei românești. Și nu a fost deloc puțin.

În unele țări europene se vorbește de un iluminism în concepțiile de la acea vreme privind dezvoltarea, industria, pandant celui din cultură și o etapă mai departe decât au fost în relație debuturile Revoluției industriale cu Renașterea în artă (vezi și regretatul acad. Dan Hăulică, semnalând și întărind acest aspect din cuvântul profesorului Dan Popescu, Academia Română, „*Penser L'Europe*”, 2014 etc.). Erau procese ample, cuprinzătoare pe întreg perimetrul vieții sociale: progrese în fapt omul, cu nevoile și aspirațiile sale în multe privințe. Imperiul Britanic, cel Francez și nu doar, au fost implicate esențial în promovarea acestui iluminism economic-industrial. Scoțienii, de exemplu, îi așază la bază în acest sens pe marele Adam Smith și pe filozoful David Hume, personalități care, prin lucrările și faptele lor, de exemplu au ranversat balanța studenților scoțieni, până la ei mai numeroși studiind mai mult în alte țări - bunăoară la Leyda, în Țările de Jos, decât în cele 4 universități scoțiene. Or, de la A. Smith (1723-1790) și D. Hume (1711-1776), de la Francis Hutcheson (1694-1746) și Thomas Keida (1710-1796), de la James Watt (1736-1819) etc.,

Londra, sec XIX

Ion N. Angelescu, Ștefan Zeletin, Mihail Manoilescu, Victor Slăvescu

Dan POPESCU

urmare din pagina 5

raportul respectiv s-a inversat sensibil în favoarea Scoției, acum cu universități cu profesori de renume, bine dotate cu laboratoare de tot felul - la Edinburg, la Glasgow ș.a. Demonstrându-se pentru vremea respectivă dar și posterității că valoarea universităților constă nu în vorbe, ci esențial în calitatea și renumele magiștrilor, profesorilor pe care îi au. La noi s-a petrecut același lucru. Iași, pe urmă București (Universitatea, pe urmă, din 1913, Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale, Școala Politehnică, învățământul agricol ș.a., cu profesori de înaltă calitate, mari personalități științifice ale vremii). Ca tendință s-au petrecut lucrurile similare, tot mai mulți tineri având încredere în învățământul superior autohton și - deloc rău - realizând, apoi, mulți dintre ei, specializări de seamă în străinătate

●●●●●

8. Dar cum puneau în lumină economiștii amintiți efectele pozitive ale dezvoltării industriale și marile lacune generate de absența acestei dezvoltări, în planul intern al României cât și în planul extern al țării noastre? În planul însuși al dezvoltării agriculturii, schimburilor, culturii? Al dezvoltării sociale, al bunăstării? În planul ca atare al evoluției lumii, al constituirii unei dezvoltări mai echitabile a diviziunii muncii, al progresului tuturor statelor? D.P. Marțian este foarte tranșant: „În ziua de azi... existența unui popor sterp în industrie este precară”. Relevând că bogăția unei națiuni constă în primul rând în forța sa de a produce bunuri materiale și că o economie exclusiv agricolă, înapoiată, împiedică însăși practicarea unei agriculturi cu bune rezultate, munca în general fiind brută și cu o productivitate socială scăzută. A.D. Xenopol parcă completează: „țara fiind săracă și fără putere, ea se pune astfel de bunăvoie în robia străinului”. Hașdeu arată și el: „națiunile de fabricanți devin stăpânele națiunilor de plugari”. Și Aurelian, dar și Xenopol, și alții, subliniază și demonstrează că într-o țară împăcată cu existența ei agrară, puțința dezvoltării economice este împiedicată de lipsa de capital, lipsa capitalurilor este generată de slaba ei dezvoltare economică și de pierderile din comerțul exterior, acestea din urmă fiind la rândul lor generate de slaba dezvoltare economică etc. Un veritabil cerc vicios. Într-o astfel de înlănțuire nefastă consta „vițiu întregii noastre dezvoltări, pericolul care amenință

chiar viața și existența noastră”. Deoarece depindem, „într-un grad exorbitant”, de popoarele străine, noi fiind „imbrăcați din cap până în picioare de popoarele străine, mâncăm din blide străine..., mobilăm casele noastre cu obiecte străine, acoperim streșinile noastre cu tinichea străină, privim prin geamuri străine... încât nu știm zău ce mai rămâne din întreaga noastră viață, mai ales dacă luăm în considerare înstrăinarea limbii... și a obiceiurilor”. Mai trebuie amintit că multe din criticile economiștilor amintiți, reflectând o situație de fapt, se îndreptau împotriva Convenției Comerciale (Vamale) cu Austro-Ungaria. Convenție ce ne limita la rolul de „hinterland” agricol al său, Imperiul urmând să ne furnizeze toate produsele industriale de care aveam nevoie. Semnată în 1875, ca primă Convenție Comercială ce putea prefigura inițierea independentă a statului român, urmată de un „război vamal” cu marele Imperiu (nu din vina României) și cu consecințe grave pentru Transilvania, a cărei economie meșteșugărească și relativ industrială se baza, în mare măsură, pe importuri din Principate (piei de vită pentru meșteșugarii sași, de exemplu, vezi **Victor Jinga** „Probleme fundamentale ale Transilvaniei”, vol.1, Brașov, 1945), în urma protestelor Convenția a fost abrogată aproape de finalul termenului ei.

În această situație, remarcăm la toți cei amintiți, cum arătam în volumul meu „Civilizație și Industrie”, Edit. Albatros, București, 1981, că singura posibilitate „de a ieși din starea de robi a străinătății, de a o preveni, de a ne afirma în rândul țărilor independente și de a progresa, era dezvoltarea întregii economii, agriculturii, transporturilor, comerțului, pe baza dezvoltării industriei”. Deci, afirmarea unei industrii naționale aptă să realizeze o asemenea civilizație. Nu mai intru în sfera argumentelor deoarece, în sinteză, le-am redat: finalizate toate în creșterea productivității, în sporirea productivității muncii sociale. Schimbăm astăzi ceva dintr-un asemenea tablou? Schimbăm. Avem libertate, integrare în U.E., avem NATO, suntem de partea bună a istoriei, suntem consecvenți în ce privește parcursul nostru european și euroatlantic. Avem instituții democratice, utilizăm fonduri europene, etc. Dar interesul național și protejarea acestuia nu au dispărut nici pentru Germania, nici pentru Franța, nici pentru Olanda, Belgia, nici pentru Italia, nici pentru Austria etc. Nici pentru Marea Britanie, nici pentru Statele Unite. Nici pentru Rusia și ai ei, dimpotrivă. A cam

Invazia Rusiei în Crimeea

dispărut, oarecum, pentru România. Vezi, de pildă, nu doar lipsa industriei românești, ci și situația grea a agriculturii noastre, neirigată, slab subvenționată, în confruntare cu „problemele cinice ale grăului ucrainian”. Și mai sunt multe astfel: posibilități reduse de a pătrunde pe piețe, pe piața internă, confruntare cu produse străine falsificate etc. Banul e ban, iar ca să trăiești ai nevoie de bani. Ca să trăiești bine ai nevoie de foarte mulți bani. Sigur, diferă forme, metode, cadrul, dar să nu uităm, totuși, esențialul...

●●●●●

9. Profesorul român Vasile Ioța și cei care au lucrat cu el și apoi l-au continuat - nu au fost, însă, prea mulți, unii erau tentați de integrarea socialistă, de rolul „admirabil” astfel al URSS - asociază la economiștii naționali menționați, în cadrul unui larg curent european, chiar universal, considerațiile lor privind posibilitățile largi ale României de a pune în operă dezvoltarea industrială. În primul rând, existența unei baze largi - dar nefolosite sau foarte slab folosite, utilizată însă mai ales de alții - de resurse naturale ale țării necesare pentru dezvoltarea industriei românești. Materii prime pentru industria alimentară, ușoară, pentru industria materialelor de construcții. Sarea, cărbunele, petrolul mai ales și chiar fierul trebuincioase dezvoltării industriei extractive și, mai ales, unor industrii prelucrătoare - metalurgică, chimică sau constructoare de mașini agricole. Asemenea resurse naturale ale țării, cum scria Marțian, însemnau tocmai puterea ce permitea acesteia să decidă dezvoltarea industriei naționale potrivit propriei voințe, „după propria bună plăcere”. Capitalurile necesare - prin acumulări și prin cooperări judicioase cu străinătate. S-a

modificat astăzi ceva în acest sens? S-a cam modificat, nu prea mai suntem, noi, românii, nici proprietarii resurselor, nici, în bună parte, proprietarii fabricilor câte mai există, nu puține date în proprietatea și gestiunea frauduloasă a altora, vândute la fier vechi. Se poate, însă, îndrepta situația în spiritul celor mai bune politici și eficiente politici economice, stimulând, în bună măsură, capitalul românesc. Și nici nu mai suntem proprietarii unor mari suprafețe din pământurile țării, aici ar fi cam grea revenirea...

Un ultim aspect în acest sens. Dacă dezvoltarea industriei proprii era considerată, în viziunea gânditorilor români din perioada amintită, drept o condiție vitală a consolidării și desăvârșirii unității statului național, a întăririi personalității și independenței sale, tot așa statul național era privit, la rândul său, ca instrument principal de acțiune pentru dezvoltarea industriei proprii, ca atare pentru propășirea națională. Am amintit câte ceva. Prin subvenții, scutiri de taxe sau impozite. Prin prospecțiuni geologice și exploatarea în regie proprie sau în antrepriză a unor resurse naturale. Prin constituirea ca un consumator de bază al produselor industriei naționale. Prin alte măsuri de încurajare financiară a întreprinzătorilor autohtoni. Prin dezvoltarea căilor de comunicații, a infrastructurilor imperios necesare. Printr-un sistem bancar adecvat și un credit încurajator și stimulator pentru întreprinzătorul autohton; prin garanții susținute de stat. Prin contracte ample și eficiente cu capitalul străin și împrumuturi raționale. Prin organizarea unui sistem de învățământ adaptat cerințelor dezvoltării industrial-agricole a României și în pas cu ce se face în lume. Prin educarea cetățenilor, a întreprinzătorilor și a comercianților în sensul unei anume preferări a produselor românești, desigur, atunci când aveau un nivel corespunzător. În sfârșit, prin bararea, mai ales financiară, a unor importuri la produsele fabricate în țară precum și prime consistente pentru exporturile autohtone etc.

Prin toate acestea, deci, și mai sunt și altele, statul, ca instituție românească, era chemat să sprijine inițiativa particulară, în regie. Era chemat să elaboreze „un program larg, unitar, de dezvoltare a industriilor românești”. Guvernul P.S. Aurelian - dar și guvernele Brătianu și altele au acționat astfel - menționa în acest sens: *dezvoltarea industriei naționale nu trebuie să reprezinte un proces de creare la întâmplare a câtorva stabilimente industriale, ci o acțiune coordonată pe plan național despre „așternerea unui program în general și despre măsurile de a-l*

pune în aplicare treptat”. Un program în a cărui materializare guvernul avea rolul principal. Nu întâmplător Aurelian a ajuns șef de guvern, academician și apoi Președinte al Academiei Române. Acestea erau atunci foruri de iradiere a sentimentului național, patriotic. Tradiție care, într-o măsură, se continuă astăzi. S-ar putea, totuși, cu mult mai bine.

●●●●●

10. **Câteva concluzii de actualitate.** Se relevă o concepție complexă la economiștii români din perioada de după 1850. În fapt, economiștii români înțelepți evidențiau în subsidiar, atunci, formarea unei veritabile „civilizații industriale”. Fapt care s-a dezvoltat și extins apoi mult. Vezi situația marilor puteri industriale ale lumii... S-a continuat acest drum - printre altele, vezi și volumele mele începând cu 1980 - evident dificil, cu multe meandre și neclarități, lumini și umbre mai ales în condițiile actuale. Acum discutăm de postindustrializare. Încă o dată, ne integrăm, dorim aceasta, dar interesul național - chiar cu anumite cesiuni în condițiile primordialității instituțiilor și reglementărilor U.E. la care am achiesat pe deplin - rămâne. Efortul propriu este fundamental, nimeni (nu făcea și) nu face cadouri. Independența și dependența nu au dispărut de fel. Capitalul românesc - inclusiv întreprinderile mici și mijlocii - este în mare declin. Un declin ce nu îl substituie - nu are cum - capitalul străin, investițiile străine. Oricum, acum se „mișcă” mult mai repede capitalurile decât produsele. Investițiile străine sunt, desigur, necesare. Dacă nu vrei o economie izolată, autarhică contrară intereselor naționale, o economie în afara circuitului economic mondial, o economie stagnantă, ai nevoie de investiții străine, de capital străin, de credite externe. Nu de puține ori însă, mai ales în vremuri de criză, sunt investiții acestea care localizează și mai ales delocalizează neapărat după interese naționale, ci strict de profit. Normal, dar dintr-o dată, sute și mii de oameni, mai mulți deseori, sunt „vărsați în șomaj”. Dereglări importante, revolte de stradă, locale sau generale, adevărate nenorociri. Firme și instituții dintr-o țară sau alta, prin felul în care s-au elaborat contractele, angajamentele, pot limita, totuși, asemenea aspecte. Oricum, investițiile străine, atragerea acestora, au rolul lor însemnat în dezvoltare... Mai este vorba și de expatrierea profiturilor. Mai grav: prin demantelarea industriei românești, un imens număr de cadre specializate, de muncitori calificați a emigrat în străinătate, milioane de oameni, amputându-se astfel sensibil o clasă medie na-

Champs Elysees

sursa: Sorin a Paris

țională bine pregătită, prin eforturi financiare naționale și care, deocamdată, nu poate fi înlocuită... Mai notăm că, deseori, s-a negociat „pe picior” cu instituții europene, impunându-se acum o serie întreagă de renegocieri, mai ales în domeniul producției de energie, unde, de pildă, Germania și Franța, au mers și merg pe alte direcții decât ale noastre. Ceea ce nu înseamnă că proiectul european are doar trecut și prezent, și nu și viitor. Dimpotrivă, are viitor. Mai trebuie ținut seama și de declinul demografic al României - motivații multiple - care ne poate rezerva „surpriza” ca, în câteva decenii, aproape să dispărem ca țară, ca națiune. Pentru unii, grav, pentru alții poate nu...

...Au fost, cu toții, cei amintiți, economiști nu doar industrialști, ci „econiști al dezvoltării”. Ai unei dezvoltări cu amplitudini sociale de marcă, cu instituții active, cu „bine pentru toată lumea”, de la patron, la salariat, la familie, la funcționari etc. Se gândea „cu capul” și de sus în jos. Uneori și invers. De urmat... Acum avem situații în care „personalități” publice, cu salarii și venituri imense din bani publici, provenind, mai ales din șefi mari de dinainte de 1989, din urmașii lor, se opun, deseori, afirmând că „nu sunt bani pentru pensiile și salariile modice”, ale celor mulți, afirmând cu fervoare păstrarea acestora salarii și pensii ca atare și chiar reducerea lor. Nicidecum nu este vorba de reducerea propriilor imense venituri, colectate în averi imense și nemeritate. Deși ei, și nu alții, sunt direct răspunzători, în timp, de faptul că economia nu produce,

Bruxelles

că este secătuită de resurse financiare, că se vedește o „veritabilă” degradare a profesionalismului general, că învățământul este cu grave probleme, că în sănătate „mai e mult până departe”, că lumea „fuge” din țară etc. Nici un leu tăiat din veniturile și chiverniseala lor, ci din amărățul produs obidit al celor numeroși, cu grija zilei de mâine, „nespeciali”. Sunt fapte și cuvinte care ne prăbușesc pe tobogan...

Se vorbește mult, acum, de „reindustrializare”. Am avut industrie în bună parte competitivă sau relativ competitivă, și am distrus-o. Ruine, pământ greblat. Pe urmă vile, moluri, săli de dans, magazine. Cum nu mai producem aproape nimic și importăm masiv, dezechilibrând toate balanțele financiare, ne împrumutăm extern masiv, dezechilibrând viitorul copiilor și nepoților. „Să ne reindustrializăm”, deci. Dar cei ce au distrus industria națională (au urmat - sau

concomitent -, agricultura, transporturile etc.) - unii o distrug și acum, câtă a mai rămas - nu trebuie oare să răspundă? Nu răspund și, din păcate, se pare că nu interesează pe nimeni. Justiția? De multe ori, se ocupă când se ocupă de treburi mărunte, de furtișaguri, nu de „panamale”. N-am văzut organisme, instituții internaționale, europene, care să fi protestat astfel, dimpotrivă, se elimina un concurent. Ceea ce este foarte rău. Industria, economia contează imens,

cu atât mai mult cu cât războiul din Ucraina, care se amplifică, conflictul sângeros din Orientul Mijlociu, escaladările, amenințările, deloc fanteziste, cu un război mondial, complică sensibil problemele. Soluții există totuși. Printre acestea, directoare pentru noi, „România europeană, euroatlantică, producătoare și puternică”, cum ne povățuiau cei pe care i-am examinat în acest articol. Facem parte dintr-o lume mai bună și trebuie să ne consolidăm astfel.

Renate BRATU

urmăre din pagina 1

Una dintre cele mai importante relații din societate o reprezintă relația financiară dintre creditor și debitor. Este importantă deoarece se bazează pe elementul esențial al umanității, și anume încrederea. De aceea denumirea de credit a împrumuturilor provine din latinescul *credo* care înseamnă *a crede*. A crede, a avea încredere că cel pe care îl împrumuți va returna bunurile sau banii de care are nevoie, temporar, și pentru care este dispus și are capacitatea de a plăti și o „rată de închiriere” sub formă de dobândă.

Primele documente care atestă această relație de credință au luat forma tăblițelor de lut găsite ca dovezi ale tranzacțiilor comerciale

din Mesopotamia Antică sau din Babilon, cel mai important centru cultural din Asia. Tăblițele erau păstrate de către creditor într-un vas sigilat și aveau calitatea de *instrument de schimb* sau *cambie* datorită mesajului inscripționat pe una dintre fațete: *plătește aducătorului*.

Se pare că aceste relații financiare primitive au constituit primele forme de împrumut care aveau calitatea de a susține dezvoltarea comerțului de bunuri dar și crearea unui sistem financiar de transfer de valoare. Iar elementul central îl reprezenta, din nou, *încrederea*.

Tehnicitatea operațiunilor de credit se sprijinea pe elemente de matematică evidențiate încă din perioada domniei regelui babilonian Hamurabi (1792-1750 î.Hr.) care a redactat primul set de reguli,

denumit Codul lui Hamurabi. Exercițiile de matematică prezentate de acesta reflectau inclusiv modul de calcul al unui *fel de dobândă compusă* aplicată împrumuturilor pe termen lung, dar și periodicitatea cu care debitorii puteau fi scutiți de datorii...odată la 3 ani. (Ferguson, 2008). De asemenea, tehnicitatea operațiunilor de credit se corelau și cu elemente din Științele Naturii. Din acest punct de vedere dobânda se asocia cu *sporul natural al turmelor*. Se pare că termenul de *dobândă* a apărut prima dată în limba sumeriană (una dintre cele mai vechi limbi cunoscute, în Mesopotamia antică) cu aproape 2000 ani î.Hr. în forma cuvântului *mš* care însemna *dobândă* dar și *miel*. Acest fapt a determinat istoricii să se întrebe de ce un cuvânt este folosit pentru a

numi dobânda și/sau un nume de animal (miel). Răspunsul a fost conturat în jurul practicii de a închiria pământurile către crescătorii de animale, care erau obligați să ofere o parte din surplusul de valoare obținut în urma utilizării acelor pământuri, respectiv o parte din sporul natural al turmelor. Cu alte cuvinte, creditorul împrumuta un capital productiv (pământul) pentru care solicita în schimb *mš*, dobânda (în forma recoltelor sau turmelor). Aceasta reprezenta o tradiție veche a sumerienilor.

Mult mai târziu, în perioada dinastiei chineze Song (960-1279) cunoscută pentru progresele sale culturale, economice și tehnologice, a apărut termenul de *rată de dobândă* (Schiller, 2011). În stabilirea ratelor de dobândă se luau în considerare factori economici, riscuri asociate, dar mai ales relațiile personale dintre creditor și debitor, ajungând și până la valori de 20% sau mai mult, în funcție de context. Se pare că viața economică din lumea orientală era mult mai avansată în comparație cu Europa acelor vremuri.

După analiza acestor practici financiare istorice și observând evoluția ulterioară a parcursului istoric ne atrage atenția un alt eveniment destul de puțin explorat în cărțile cu specific financiar. Ne poziționăm la începutul secolului al XIII-lea, în Nordul Italiei. Orașele dominante și prospere ale regiunii - Veneția, Milano, Bologna, Florența și Genova - formau o zonă în care comerțul se dezvoltă continuu pe rutele comerciale dintre Europa și Orient pentru mărfuri precum mătase, mirodenii sau produse de artizanat, și nu numai, în acord cu o cultură înfloritoare. Pentru manifestarea supremației economice, politice și culturale, adesea aceste orașe erau în conflict. Fiind o zonă geografică ce aparținut Imperiului Roman, schimburile comerciale, înregistrările contabile și alte documente economice și juridice se bazau pe matematica sistemului de numerație romanic (I - 1, V - 5, X - 10, L - 50, C - 100, D - 500 și M - 1000). În contextul dezvoltării schimburilor, comerțanții întâmpinau dificultăți în determinarea valorilor comerciale și a schimburilor valutare care necesitau calcule matematice mai complexe. Spre exemplu în orașul italian Pisa (în antichitate, fostă colonie greacă), situat în regiunea Toscana, negustorii trebuiau să lucreze cu 7 monede diferite exprimate în

Codul lui Hammurabi

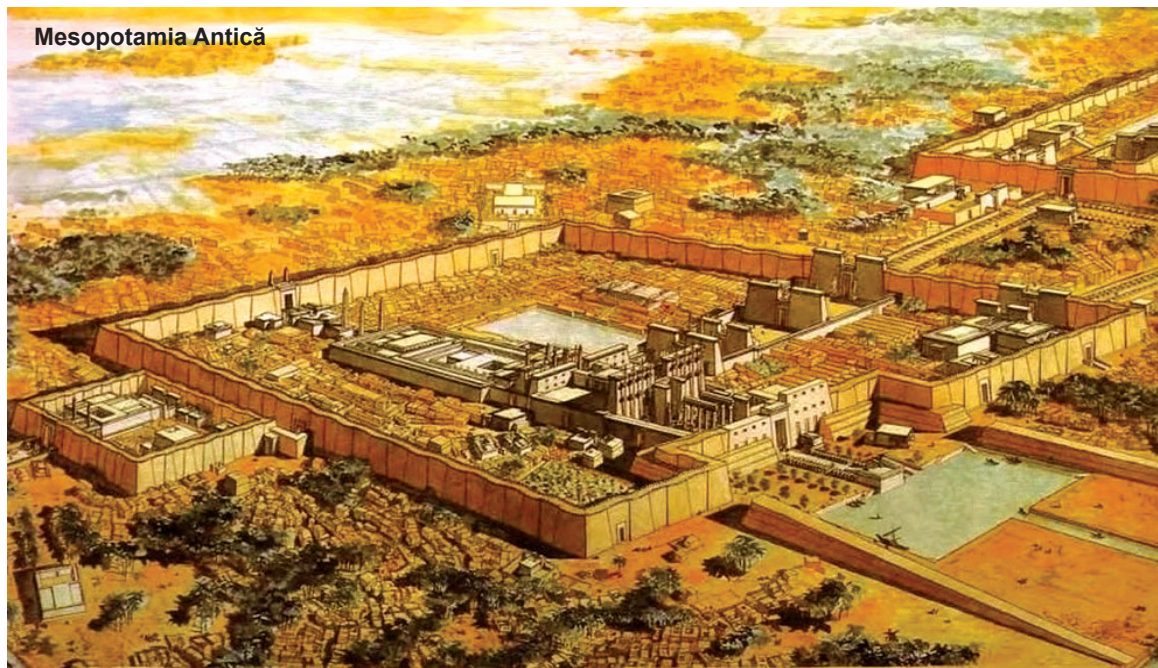
sursa Atlas geografic

Renate BRATU

urmăre din pagina 7

numerația romanică.

În acest context este importantă apariția cărții *Liber Abaci* (*Cartea Abacului*) publicată în anul 1202, care a avut un impact semnificativ asupra matematicii dar și economiei în Europa secolului XIII, fiind considerată una dintre cele mai importante publicații din timpurile sale. Autorul – Leonardo da Pisa (sau Fibonacci) – tânărul matematician care era fiul unui funcționar vamal ce deținea un post în Algeria, în orașul de astăzi numit Bejaia. După mai multe călătorii de studiu în care a interacționat cu profesori valoroși, de origine arabă, în țări precum Egipt, Siria, Bizanț, Sicilia și Provența, Fibonacci publică ideile sale în cartea *Liber Abaci*. Fibonacci fusese fascinat de metoda indiană în matematici. Denumită și metoda lui Vijayanagara sau metoda veche indiană care a adaptat sistemul de numerație al cifrelor arabe și a introdus conceptul de zero pentru a determina regului de calcul al ecuațiilor și operatorilor matematici cu impact sem-

nificativ pentru algebră, geometrie și trigonometrie; prin metoda indiană s-a înlocuit cea mai bună metodă matematică antică – abacul cu un sistem al pozițiilor scriindu-se simboluri de numere corespunzătoare șirurilor abacului. Noile cifre s-au răspândit din Asia

în Europa și au devenit cifrele pe care le folosim astăzi (Ball, 2005).

Fibonacci este celebru pentru seria de numere descoperită de acesta – 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55, 89, ... *Seria Fibonacci* este strâns legată de numărul 1,618034 cunoscut sub numele de *Numărul Phi*, cunoscut și ca *numărul de aur* (denumit și folosit în picturile sale de însoși Leonardo da Vinci), sau *Spirala Fibonacci* (regăsită în comportamentul elementelor din Natură) (Vorderman, 2021).

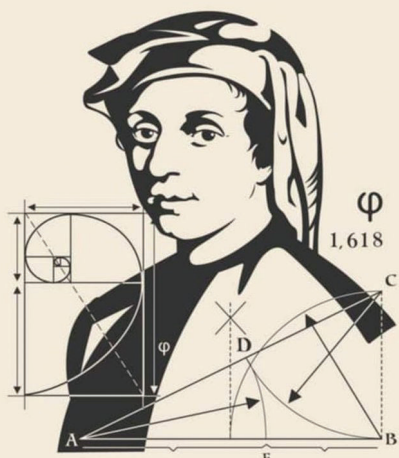
Se pare că lui Fibonacci i se datorează introducerea sistemului zecimal în Europa (ușurând realizarea calculelor) dar și crearea unui sistem matematic potrivit evidențelor contabile, schimburilor valutare, și mai ales pentru calcularea *dobânzii*. Prin exemple simple el prezenta situații concrete de cum se putea folosi matematica pentru a face bani, dar mai ales pentru a împrumuta bani – „Un om

a împrumutat 100 de livre unei anumite case cu o dobândă lunară de 4 dinari și în fiecare an a primit înapoi 30 de livre. Să se calculeze pentru fiecare an reducerea capitalului cu cele 30 de livre ridicate și profitul acestora. Să se afle câți ani, câte luni, câte zile și câte ore va avea el banii împrumutați acelei case...” (Ferguson, 2008). Erau idei financiare noi care au fost destul de rapid însușite contribuind la dezvoltarea orașului natal a lui Leonardo da Pisa, a orașului învecinat Florența, dar mai ales a Veneției, oraș numit apoi *marele laborator al creditelor*. Mărturie în acest sens este și piesa *Negustorul din Veneția* pusă în scenă de marele poet William Shakespeare.

Cu toate că faptele prezentate aduc argumente legitime în utilizarea conceptului de dobândă, tot istoria este cea care ne dovedește că uneori, calculul obiectiv

și rațional este suprapus și cu idei sociale sau concepte religioase sau de credință care au afectat aplicarea *ratei de închiriere* sau a dobânzii la împrumuturile acordate. Istoria creștinismului, dar și istoria islamului stau mărturie în acest sens. Însă, sistemul de finanțare caracterizat prin dinamicitate și inovare continuă a găsit mereu soluții de transformare sau înlocuire a *dobânzii* cu termenul de *comision* sau *profit*.

Aceste practici financiare istorice au o actualitate aproape completă. În sistemul financiar contemporan, dacă eu (entitate financiară sau nefinanciară) îți împrumut bani (sau alte resurse) ... în fapt îți ofer resurse productive care au capacitatea de a genera plus valoare, din care doresc și eu o parte, ca dobândă (pentru a compensa perioada de închiriere a capitalului și riscul asociat acestei operațiuni). În complexitatea surselor de finanțare actuale considerăm aplicarea dobânzii ca pe un fapt aproape natural. Întrebarea care apare aici este: care este nivelul just al dobânzii, în situația dată? Este legitim sau nu nivelul solicitat (în termeni de accesibilitate, productivitate, risc, relații financiare, context economic și social, ect?). Rămâne să reflectăm...

Atmosferă magică de sărbătoare, distracție și momente de neuitat în Târgul de Crăciun din Sibiu

Foto: Răzvan NEGRU

Euroeconomia XXI

Comitetul editorial

Dan POPESCU

Redactor șef coordonator

Nicolae EȘANU

Paula COTARCEA,
secretar general
de redacție

Consiliul științific

Prof. dr. Dan POPESCU
Prof. dr. Lucian BELAȘCU

Acad. prof. univ. dr.

habilitat DHC Grigore

BELOSTECINIC,

Republica Moldova

Conf. dr. Vasile BRĂTIAN

Paula COTARCEA

Prof. dr. Viorel

CORNESCU

Prof. dr. Partenie

DUMBRAVĂ

Conf. dr. Nicolae EȘANU

Prof. dr. Alexandra

HOROBEȚ

Prof. dr. Eugen

IORDĂNESCU

Conf. dr. Paul LUCIAN

Prof. dr. Silvia

MĂRGINEAN

Conf. dr. Virgil NICULA

Prof. dr. Iacob

Petru PÂNTEA

Lector dr. Dan-Alexandru

POPESCU

Conf. dr. Raluca SAVA

Conf. dr. Eduard STOICA

Prof. dr. Răzvan ȘERBU

Prof. dr. Cristina

TĂNĂȘESCU

editori

GRUPUL DE PRESĂ ȘI

EDITURĂ "CONTINENT" SRL

CAMERA DE COMERȚ,

INDUSTRIE ȘI AGRICULTURĂ

A JUDEȚULUI SIBIU

ISSN 1841-0707

Tel. 0742.483813,

e-mail contisib@yahoo.com

Articolele apărute în revistă exprimă punctele de vedere ale autorilor, care pot fi diferite de cele ale redacției.

Câmpulung Muscel - prima capitală a Țării Românești

Virgil NICULA

Câmpulung Muscel is a town in Argeș county, Muntenia region, and is located in the Câmpulung hollow, on the Târgului River at an altitude of 590 m above sea level, on an area of 11.7 km². The city is located in the middle of a special natural setting characterized by a varied relief: mountains, hills, mountain plateaus. Câmpulungul was for almost four decades, the political and administrative center of the stat.

“Numai după invidia altora îți dai seama de propria ta valoare”. Tudor Mușatescu

Am ales Câmpulungul, din două motive principale și anume că este locul meu de naștere și de numele său se leagă și cei doi candidați la președinție din prezent. Unul care este primarul actual și din mandatul trecut, celălalt, care a deținut o locuință în ultimii ani în zonă, satul Mățău (cel mai înalt deal din țară, 1018 m), din comuna Mioarele, situat la 7 km de Câmpulung Muscel, fiind și cel unde mi - am petrecut anii de școala primară. Interesant, cum un oraș mic, cu cca. 30.000 de locuitori, are tangență cu ambii candidați rămași în cursa pentru alegerea noului președinte.

În filmul “Titanic vals”(1964), de Tudor Mușatescu (fiu al Câmpulungului, și el cu rădăcini în Mățău), actorul Grigore Vasiliu Birlic are o replică memorabilă, din balconul fostului hotel Regal din centrul orașului, pe care nu o mai întâlnim în zilele noastre: “Vă rog să nu mă votați!”. De remarcat, că de atunci nimeni nu a mai avut o asemenea inițiativă și nici nu se întrevede prea curând, chiar dacă filmul a fost produs după o simplă piesă de teatru.

În anul 2014 am avut onoarea de a fi inclus cu o prezentare de câteva pagini a activității mele de către Ion C. Hiru, profesor și prozator, redactor șef la Revista “Pietrele Doamnei” editată de fundația “Petre Ionescu - Muscel”, în volumul “Neosteniți întru lumină - musceleni și argeșeni”.

Câmpulung Muscel este un oraș din județul Argeș, regiunea Muntenia, situat în depresiunea Câmpulung, pe Râul Târgului la o altitudine de 590 m deasupra nivelului mării, pe o suprafață de 11,7 km. Orașul este așezat în mijlocul unui cadru natural aparte caracterizat printr-un relief variat: munți, dealuri, podișuri montane.

Prima mențiune documentară datează din 1300 (alte surse menționează anul 1292), Câmpulungul fiind cel mai vechi oraș din țara Românească. În secolul al XIII-lea după marea invazie tătară din anii 1240-1242, un grup de coloniști sași din Brașov s-au așezat pe șesul pe care l-au numit Langfeld (Câmpulung) și Langnau. Au întemeiat o așezare care a devenit târg, apoi oraș. Au ridicat o mănăstire franciscană dedicată Sfintei Fecioare, Cloașterul. Pomelnicul din Câmpulung menționat în Cronologia Țării

Românești a lui Mihail Cantacuzino amintește de Doamna Margit (Marghit, Margareta) soția catolică a lui Negru Vodă care a fost ctitora edificiului pe terenul dăruit de ea.

Câmpulungul este cunoscut drept prima reședință domnească din țara Românească (denumirea slavă Dălgopol sau Dlogopol), aici își are originea primul document cunoscut în limba română, scrisoarea lui Neacșu. Primul text în limba română care ne-a parvenit datează de la 29-30 iunie 1521. Expeditorul a fost negustorul Neacșu din Câmpulung iar destinatarul Hanăș Begner (Johannes Benkner), judele Brașovului. Primul îl informează pe transilvănean asupra acțiunilor otomane. Este scris cu caractere chirilice. Între cuvintele românești sunt intercalați termeni slavoni și textul abundă de arhaisme. O frază poate fi concludentă: “I pak (și iar) dau de știre domniei tale za (pentru) lucrul turcilor cum am auzit eu că împăratul au ieșit den Sofia și altminterelea (altfel) nu e și se-au dus (în sus) pre Dunăre”.

În Câmpulung există un bulevard ce s-a numit multă vreme Bulevardul “Pardon”. Aceasta pentru că era așa mare aglomerație, că deseori ciocniri între trecători duceau inevitabil la scuzele exprimate la tot pasul prin expresia “Pardon!”. Bulevardul “Pardon” a fost amenajat pe fosta albăie a unui iaz care a fost deviat în Râul Târgului în jurul anilor 1880. În anii studenției ne dădeam întâlnire, când veneam în vacanțe de la București, în centru, pe bulevard, pentru că nu aveam telefoane, și era o plăcere să vezi o mulțime de studenți, pentru că majoritatea absolvenților liceului Dinicu Golescu, dar și a altor licee, intra la o facultate.

Și pentru că nu se cuvenea altfel, Bulevardul “Pardon” nu ar fi putut exista fără Grădina Publică “Merci”. Și invers. Se spune că destinele lor, de-a lungul timpului, s-au împletit armonios. Numele de Grădina publică “Merci” provine de la serbările organizate în serile de vară, când tineretele fete participau cu umbreluțele de rigoare, la diverse festivități și sărbători, iar tinerii domni aruncau în ele cu confetti în sens admirativ, iar domnișoarele răspundeau emoționate și repetau grațios: “merci, merci...”. Grădina publică “Merci” este o adevărată oază de verdeață a orașului, un parc cu alei umbrite de

castani ce te îndrumă spre foșoare sau spre barometrul care arată mereu vremea bună.

Aleea personalităților din Grădina Publică a orașului cuprinde busturile unor mari personalități culturale ca: Dan Barbilian (Ion Barbu -, lucrare sculptată în piatră de Albești de Alex. Deac; pictorul și pașoptistul I.D. Negulici, istoricul C.D. Aricescu - lucrare semnată de Florica Hociung; academicianul George Oprescu, bronz de I. Irimescu; scriitorul Tudor Mușatescu, bronz de D. Pasima; academicianul C. Baraschi; C.I. Parhon semnat de Năstase și Nicolae Bălcescu, operă a lui Baraschi.

În primele decenii ale sec. al XIII-lea, în Câmpulung au început să pătrundă și să se stabilească meseriași și negustori sași. Comunitatea săsească care se forma atunci era condusă de un greav (comes), ultimul dintre ei fiind Laurentius de Longo Campo, a cărui piatră funerară, care are două tone, se află astăzi în biserica Bărăției și constituie cel mai vechi document epigrafic medieval din Țara Românească și în același timp prima mențiune scrisă a orașului. Inscricția este datată în anul 1300 și are următorul text: “Hic sepultus est comes Laurentius de Longo-Campo, pie memorie, anno Domini MCCC”, în traducere: “Aici este înmormântat comitele Laurențiu din Câmpulung, spre piosă amintire, în anul Domnului 1300”. Surprinzător inscripția a fost scrisă cu litere latine, nu cu caractere gotice.

Sunt istorici care susțin că orașul Câmpulung a fost înființat de cavalerii teutoni în prima jumătate a sec. al XIII-lea, iar alți cercetători, bazați pe tradiție și mitologie, susțin localizarea orașului către sfârșitul sec. al XIII-lea, în relație cu descălecatul lui Negru Vodă (Radu Negru).

Cronica internă din secolul al XVII-lea intitulată Istoria Țării Românești 1290 -1690, cunoscută sub numele de Letopisețul cantacuzinesc, afirmă că în anul 6798 (1290), Radul Negru Voievod, stăpânul domeniilor Amlaș și Făgăraș din Ardeal a trecut munții cu rumâni, papistași și sași, a descălecat și a ridicat orașele Câmpulung și Argeș și a început a face țară nouă. Informația despre Radu Negru a preluat-o și cronicarul sas din Brașov (1684-1743) și a inserat-o în lucrarea sa *Încercare de istorie românească*, pe care a început-o în noiembrie 1728. El ne oferă și titlatura preluată din letopiseț: Domn a toată Țara Românească și al românilor care locuiesc în Transilvania, herțeg (germ. Herzog - duce) de la Amlaș până la Făgăraș. A domnit 24 de ani, a murit în 1352 și a fost înmormântat în biserica zidită de el la Curtea de Argeș. Ultimele date furnizate de cronicari ne indică în mare măsură personalitatea lui Basarab I. Tradiția istorică pretinde că orașul Câmpulung ar fi fost întemeiat de Negru Vodă, după alte surse Radu Negru personaj semilegendar care ar fi descălecat în 1290 din Făgăraș.

Din actele amintite avem trei date de întemeiere a Țării Românești: 1215, 1290, 1292. Certă este victoria de la Posada din noiembrie 1330

PHOTOEXPLORERS

care a consacrat existența noului stat românesc. Totuși la Câmpulung se perpetua tradiția despre Negru Vodă amintită și de călătorul sirian Paul de Alep la mijlocul secolului al XVII-lea. Și în Oltenia există legenda coborârii din Transilvania a Negru Vodă. Negru Vodă și Radu Negru sunt două denumiri diferite date primului personaj legendar, rod al creației populare, considerat primul voievod al țării, constructor de biserici și întemeietor de țară, iar cel de-al doilea personajului real, Determinativul *Negru* a fost folosit și pentru Basarab I și alții Domni care au învins și alungat pe tătarii negri. Iar precizarea că Negru Vodă a venit din Ardeal cu papistași și sași are următorul înțeles: și unii și alții erau sași, dar unii erau papistași, adică adepții Papei de la Roma, iar ceilalți erau protestanți. Dovada este că legenda s-a format în secolul al XVI-lea sau chiar al XVII-lea, după sciziunea bisericii catolice care se produsese la începutul secolului al XVI-lea.

Pânza orașului Câmpulung, cel mai însemnat și peremptoriu izvor privitor la obștea Câmpulungului, care conține 38 de hrisoave dintre anii 1559-1747, menționează că cel mai vechi document în care erau trecute privilegiile orașului îl dăduse lui Matei Basarab: „prea luminatul, blagocestivul și de Hristos iubitorul, răposatul lo Radu Negru Voievod la leat 6800 (1292)”.

După obținerea statutului de stat suveran a Țării Românești în noiembrie 1330, după victoria de la Posada împotriva regelui Ungariei, Carol Robert de Anjou, Basarab I (cca. 1310 - 1352), primul domnitor al statului independent Țara Românească, și-a stabilit reședința la Câmpulung, deoarece Argeșul (considerat vechea capitală a lui Seneslau) fusese distrus de oștile maghiare.

La 31 octombrie 1517 preotul german Martin Luther a bătut în cuie pe ușa bisericii din orașul Wittenburg cele 95 de teze prin care solicita reformarea bisericii catolice, pe care le-a trimis Papei. Faptul a provocat o criză a catolicismului și nașterea unor noi confesiuni cu specific național: lutheranismul în Germania, calvinismul în Franța și Elveția, protestantismul în alte țări. Evenimentul a dus la debutul războaielor religioase care s-au concretizat prin apariția confesiunilor naționale ale bisericilor anglicane și galicane. În orașul Câmpulung exista basilica papistașă numită Cloașter (germ.

Kloster - mănăstire, claustru). Cel mai mare constructor de lăcașuri religioase din istoria României, Domnul Țării Românești, Matei Basarab (1632-1654) a ctitorit 36 de biserici în țară, începând o vastă acțiune de construcții de biserici, curți domnești, printre care și edificarea ansamblului arhitectonic care ulterior avea să se numească Negru Vodă, finalizat mai târziu, inclusiv biserica, de fiul său Nicolae Alexandru. Dacă Basarab I este asimilat cu legendarul Negru Vodă atunci Letopisețul cantacuzin conține informații prețioase: “întâi au făcut orașul Câmpulung și o biserică mare, frumoasă și înaltă. De acolo au descălecat la Argeș”. Basarab a avut prima cetate de scaun Câmpulungul, dar a folosit Curtea de Argeș cu același scop. Practic avea două cetăți de scaun, iar ca urmare, orașele ajunseseră târguri renumite. Totodată la Câmpulung și la Argeș fuseseră edificate primele mănăstiri din țară.

Câmpulungul devenea, astfel, pentru aproape patru decenii, centrul politic și administrativ al statului, până în anul 1369, când domnitorul Vladislav I Vlaicu, urmașul la tron al lui Nicolae Alexandru, fiul lui Basarab, muta capitala țării la Curtea de Argeș. După mutarea centrului politico - administrativ la Curtea de Argeș, Câmpulungul continuă să aibă calitatea de reședință domnească temporară. Este perioada domniilor „itinerante”, când domnitorul se deplasa în diferite localități din țară, în care își stabilea reședințe temporare. Atât Basarab I, cât și fiul și urmașul său la tron, Nicolae Alexandru, au fost înmormântați la Câmpulung.

Așezat pe unul dintre cele mai importante drumuri de legătură din Evul Mediu între Țara Românească și Transilvania, orașul devine punct vamal, pomenit pentru prima dată din acest punct de vedere în anul 1368, într-un hrisov emis de Vladislav I (Vlaicu Vodă 1364- 1376), prin care se stabilește obligația negustorilor brașoveni ce trec cu carele de mărfuri prin Pasul Bran să plătească la vama din vechime Câmpulung, ca taxă vamală, o „treizecime”. Ulterior Neagoe (1512-1521) obliga pe brașoveni să-și desfacă mărfurile numai la Câmpulung, Târgșor și Târgoviște. O tradiție din secolul al XVII-lea afirmă că strămoșii lui Iancu de Hunedoara (guvernator și vicerege al Ungariei, tatăl marelui rege Matei Corvin) au locuit odinioară în Câmpulung.

Orașele de reședință ale domnilor Țării Românești, centrele administrative ale țării și locul palatelor voievodale au fost succesiv dar și simultan: Câmpulung, Curtea de Argeș, Târgoviște și București. Cu toate că există o dispută științifică între istorici referitoare la întâietatea primei capitale, le-am amintit în această succesiune având ca reper datele istorice certe ale primei menționări documentare: Câmpulung, anul 1300 (după alte surse 1290 sau 1292), Curtea de Argeș - 1330, Târgoviște - 1396, București - 1459.

Reședințe domnești au fost uneori concomitent, alte ori un domn le folosea succesiv după necesitățile războiului sau ale administrației țării. În general orașele Evului Mediu românesc erau slab populate și statistic reprezentau sub 10% din numărul total al locuitorilor. Populația rurală a Țării Românești era net majoritară. Bucureștiul avea în decursul timpului între 5 -10.000 de locuitori, cu toate că pe la 1600 număra cca. 30.000 (după unele izvoare). Prin comparație Târgoviștea avea în aceeași vreme cca. 5.000 de locuitori, iar Câmpulung cca. 2-3.000. După alte măturii Câmpulung avea 900 de case dintre care 40 de case de sași și cca. 4.500 de suflete, iar Târgoviștea avea 1.000 de case de ortodocși, 20 de case de catolici și cca. 5.000 de locuitori.

Cu timpul orașele de reședință ale Domnilor și marii boierimi au devenit suprapopulate cu alogeni care invadeau centrele urbane. În vechile capitale Câmpulung și Târgoviște s-au așezat colonii de sași sau maghiari, iar după secolul al XVI-lea s-au stabilit în orașele valahe grecii, armenii, turcii, evreii, polonii și chiar italienii.

Orașele Evului Mediu românesc aveau autonomie administrativă. Erau conduse de dregători locali aleși: județii, soltuzii, pârgarii. Din secolul al XVIII-lea Domniul a început să numească dregători pentru administrația urbană. Câmpulungul este cel care a avut cea mai îndelungată conducere locală, până la jumătatea secolului al XIX-lea (1931).

Meșteșugarii (fierari, pielari ș.a.) din Transilvania trimiteau mărfurile la Câmpulung la renumitul târg de Sfântul Ilie care se deschidea la 20 iulie și ținea 12 zile. Negustorii și târgoveții practicau un comerț înfloritor cu Transilvania, Ungaria, Turcia. În 1644 este amintită prima sticlărie la Câmpulung, de către judele Brașovului. Aici s-a instalat una din primele mori de hârtie, care a dat un mare impuls activității tipografice. 1829 – manufactura de sticlă. 1852 – manufactura de porțelan.

Pe la jumătatea secolului al XV-lea, în jurul anului 1450, în Țările germane de pe Rinul de mijloc, germanul Johann Gensfleisch Gutenberg a inventat tiparul, respectiv literele mobile în activitatea imprimării. Înaintea inventării și răspândirii tiparului, cărțile și copiile lor erau scrise de mână de către meșterii copisti. În Evul Mediu și în perioada Renașterii, manuscrisele erau păstrate cu precădere de mănăstiri, de unde se răspândeau, în general, cu precădere spre alte mănăstiri.

În Țările Române, tiparul este adus la circa 25 de ani după tipărirea primei cărți în limba slavonă (Veneția, 1483) și la 17 ani de la tipărirea primelor cărți în alfabetul chirilic (Cracovia, 1491), ca dovadă a interesului deosebit față de carte al învățaților români. Valahii au preluat noutatea și primele tipărituri din țara Românească au fost Liturghierul - 1508, Octoiul - 1510 și Tetraevangheliarul - 1512. După această perioadă, tipărirea românești și slavone se făceau numai la Brașov.

Matei Basarab a înființat tipografia de la mănăstirea Govora în anul 1634. Domnia Sa a încercat, în repetate rânduri, să colaboreze cu un călugăr franciscan - Rafael Levakovic, care avea o tiparniță chirilică la Roma, unde se tipăreau cărți în limba slavonă. Acesta nu a răspuns inițiativei domnului, care intenționa să întemeieze o tiparniță chirilică în Țara Românească, așa că un an mai târziu, s-a adresat mitropolitului Kievului, Petru Movilă (fiul fostului domn Simion Movilă), mitropolitul întregii biserici rusești, care a trimis de la Kiev "o tiparniță întreagă, desăvârșită, cu literă de cinci feluri", însoțită și de tipografi bine instruiți. Tipografia a fost instalată la Câmpulung Muscel în 1635, loc unde vor fi tipărite și de unde vor fi trimise cărți ortodoxe popoarelor ortodoxe din Peninsula Balcanică, după care a fost mutată la Mănăstirea Dealu de lângă Târgoviște - capitala Țării Românești și reședința mitropolitului muntean. Matei Basarab a ales ca loc de funcționare a tiparniței orașul Câmpulung deoarece acesta era un centru cultural al vremii, unde hotărăște să își aibă sediul și mitropolia Țării Românești.

Petru Movilă l-a trimis pe tipograful Ivan Glebovici cu ajutoarele sale, și în același an 1635 a fost tipărit *Molitvenicul* lui Matei Basarab (prima carte în limba românească). Titlul complet al cărții era *Trebnic adică Molitvenic cuprinzând în sine rândurile bisericești cele ce se cuvîn preoților* și era considerată cea mai necesară carte liturgică. La 17 septembrie 1642 a ieșit, de sub tiparul de la Câmpulung, cea dintâi carte în limba română cu conținut moral-filosofic: „*Învățătură peste toate zilele alese pe scurt din multe dumnezeiești cărți de folosința tuturor creștinilor, prepuse de pe limba grecească...cu multă îngrijire și cu cheltuiala eromona-*

hului Melhisedec egumenul Sfântei Mănăstiri a Adormirei prea Sf. Născătoare de Dumnezeu în Câmpulung în anul 1642”. A treia carte tipărită la Câmpulung, care apare la 11 octombrie 1643, este *Antologhionul slavonesc - Antologhion, care va să zică Civetoslov Trifologhion, urmările dumnezeieștilor sărbători domnești, ale născerii Maicii Domnului și ale Sfinților părinți cu binecuvântarea și ajutorul prea puternicului Dumnezeu...în Câmpulung în anul 17152 de la nașterea lui Christos 1643* - la care egumenul Melhisedec lucrase din 13 decembrie 1642. Reiese clar dorința domnitorului Matei Basarab ca respectiva scriere - una dintre puținele existente, dar foarte necesare, să fie de folos ortodocșilor în fața altor culte străine care amenințau credința strămoșească, în vremea aceea. În 1646 a fost tipărit *Slujebnicul*. În 1650, a fost tipărită ultima carte de la Câmpulung, o *Psaltire slavonească*. Aici se găsește scris: “*s-a tipărit această carte numită psaltire în timpul domniei marelui lo Matei Basarab și a întru înalt prea sfințitului Kyr. ștefan, cu mila lui Dumnezeu episcop și mitropolit al Târgoviștei și al întregii țări a Ungrovlahiei, în tipografia prea cuviosului Kyr. Melhisedec ieromonahul, întâiul egumen al Mănăstirii Câmpulungului...în anul de la zidirea lumii 7158 (1650) luna martie 9 zile*”. În epilog se precizează că tipograful a fost Preda Stancovici din Câmpulung și apare trecut, pentru prima dată, corectorul unei cărți: ieromonahul Dionisie Ecleshiarhul. Tipografia de la Câmpulung a fost o parte a unui întreg, ce cuprindea și tiparnițele aflate la mănăstirea Govora și la mănăstirea Dealu și care vor fi urmate de cele de la Snagov sau Râmnic. Nu toate cărțile erau tipărite în limba română. Câteva în slavonește aveau comentariul

despre ritualul bisericesc în limba română ca să învețe și preoții autohtoni. Spre deosebire de manuscris, cartea tipărită nu necesita un cost ridicat de producție, deci nici prețul de vânzare nu era ridicat; astfel, ea devenea accesibilă și oamenilor simpli și târgoveților aflați în oraș, care o puteau transporta cu ei și spre alte locuri. Cum dimensiunile cărții erau mult reduse față de cele ale manuscrisului, aceasta era ușor de transportat. Toate acestea fac să crească circulația cărții și numărul celor interesați de ea. Legătura culturală permanentă dintre țările Române este întreținută de circulația cărții tipărite și de dorința de a cunoaște de care dau dovadă românii. Meșterii tipografi se mută de la o tipografie la alta, merg în Transilvania cu materialele și știința lor, cărturarii circulă în țările Române, întreținând continuitatea unui flux de cunoștințe și idei care se propagă din afară în Principatele Române, dar și invers. Este dorința românilor de a sta în legătură unii cu alții și cu cei din afara țării lor, fără granițe și opreliști culturale și care va da roade în cultura românească, ale cărei baze se pun temeinic în acest secol al XVII-lea.

Prima școală obștească cu predate în limba română a fost înființată de Antonie Vodă din Popești (1699-1672) în 1699. La mijlocul secolului al XVIII-lea funcționa o școală domnească de slavonie. La mijlocul secolului al XIX-lea s-au înmulțit în orașele mari școlile. În martie 1832 a început cursurile Școala Națională din Câmpulung, ulterior și la Târgoviște și alte orașe. Școala normală Carol I pentru învățători a fost mutată în 1867 din București la Câmpulung în clădirea ridicată ulterior în 1892-1895. Colegiul național “*Dinicu Golescu*”, pe care l-am urmat și eu, a fost inaugurat la 16 octombrie 1894, mai întâi ca gimnaziu real-umanist.

Până în 1937, a funcționat într-un local împreună cu Școala Primară de Băieți nr.2 (unde astăzi se află Centrul școlar Special). Până în 1898, s-a numit Gimnaziul din Câmpulung, iar ulterior a luat numele marelui cărturar iluminist Dinicu Golescu. Primul director a fost profesorul de matematică N. Em. Teohari, iar dintre profesori amintim pe: Al. Mușetescu, Dem Rizeanu, Scarlat Demetrescu ș.a. Printre absolvenții liceului “*Dinicu Golescu*” de-a lungul vremii se remarcă: Ion Barbu, matematician și poet, Tudor Al. Mușatescu (1903-1970), dramaturg, Th. Lungu, cercetător NASA ș.a.

Teatrul din urbe cu activitate desfășurată în local propriu, funcționează din secolul al XIX-lea. Un mare animator al teatrului a fost istoricul și scriitorul Constantin D. Aricescu (1823-1886) care a scris *Istoria Câmpulungului* în anii 1855-1866. Din oraș sunt originare și alte personalități: Părvu Mutul (1657-1735), iconar și zugrav de biserică, pictorul Theodor Aman (1831-1891), academicianul D. Parhon (1874-1969), endocrinolog, poetul Ion Barbu (1895-1964), sculptorul Constantin Baraschi (1902 - 1966).

Din evul mediu și până în anul 1822, când a fost retrasă autonomia orașenească, judele orașului era ales în Biserica Bărăția în a treia duminică de după Paștele catolic. În timpul domniei lui Șerban Cantacuzino (1678-1688) au fost exercitate presiuni pentru trecerea juzilor catolici ai Câmpulungului la ortodoxie.

La sfârșitul secolului al XIX-lea Câmpulungul era reședința județului Muscel, cu o populație de 11.244 locuitori (care a ajuns la 16.100 de locuitori în anul 1925 și 27.574 de locuitori în 2021). Existau în oraș școli primare de băieți și fete, un gimnaziu, o școală normală, spital, cazărmi de dorobanți și călărași, poștă și muzeul „Negru Vodă”. Funcționau 19 biserici, între care și mănăstirea Câmpulung. În 1950 județul Muscel a fost desființat, iar Câmpulungul a devenit oraș raional, reședință a raionului Muscel din regiunea Argeș. În 1968, la reforma administrativă, orașul a pierdut statutul de centru administrativ regional, devenind oraș al județului Argeș, iar în 1994 a fost declarat municipiu.

În oraș funcționează în prezent câteva licee: Colegiul Național „Dinicu Golescu”, Colegiul Pedagogic “Carol I”, Colegiul Tehnic, Liceul Tehnologic Auto, Liceul Național de Atletism, Liceul Teoretic “Dan Barbilian”, Seminarul Teologic Liceal Ortodox; școli speciale: Școala de Muzică și Arte Plastice, Centrul Școlar de Educație Incluzivă „Sfântul Nicolae” și Centre pentru copiii cu dizabilități. Bisericile care pot fi vizitate sunt: Biserica Bărăția -, monument istoric (sec. XIII-XIV), Biserica Domnească -, monument istoric (sec. al XVI-lea), Biserica „Adormirea Maicii Domnului” Fundeni -, monument istoric (sec. al XVIII-lea), Biserica Sfinții Împărați - șubești -, monument istoric (sec. al XVIII-lea).

Principalele personalități legate de Câmpulung sunt: Negru Vodă, descălecătorul Țării Românești, Laurențiu de Câmpulung (d.1300), ultimul comite sas al orașului Câmpulung; Basarab I (d.1352), fondatorul Țării Românești; Ion Negulici (1812-1851), pictor, participant la Revoluția Română din 1848; Constantin D. Aricescu (1823-1886), istoric, publicist, participant la Revoluția din 1848 din Țara Românească; Theodor Aman (1831-1891), pictor și grafician, pedagog, întemeietor al primelor școli românești de arte frumoase de la Iași și București; George Oprescu (1881-1969), critic de artă, membru de onoare al Aca-

demiei Române; Ion Barbu (1895-1961), poet și matematician; Dimitrie Ionescu-Berechet (1896-1969), arhitect; Constantin Baraschi (1902-1966), sculptor; Petre Țuțea (1902-1991), eseist, filozof și economist; C.I.Parhon (1874-1969), demnitar comunist, medic endocrinolog și neuropsihiatru; Tudor Mușatescu (1903-1970), scriitor și umorist; Radu Gyr (1905-1975), scriitor, eseist și gazetar; Gheorghe Arsenescu (1907-1962), colonel anticomunist; Adrian Săvoiu (n. 1954), profesor, publicist și istoric literar, Ion C.Hiru, profesor ș.a.

Câteva obiective turistice prezintă importanță deosebită. *Primăria* este o lucrare monumentală în stil muscelan, situată în fosta clădire a prefecturii a vechiului județ Muscel. A fost construită în anul 1934, după proiectul arhitectului Dumitru Ionescu Berechet.

Biserica veche a Bărăției din Câmpulung cu hramul Sf. Iacob este considerată cea mai veche construcție gotică din sudul Carpaților. Un act din 1427 amintește de meșteșugarii care trebuiau să restaureze Cloașterul și Sf. Iacob. Numele de Bărăția este dat de barați (din slavul brat – frate). Bărăția este un monument istoric cu origini din anii 1200 și cu forma actuală din anii 1700. Aici se află lepedea de mormânt a comitelui Laurențiu din „Campo Longo”, ce reprezintă prima mențiune documentară a orașului.

La *Muzeul de istorie din Câmpulung* se poate vedea renumita scrisoare a lui Neacșu din Câmpulung - cel mai vechi document păstrat, care a fost scris în limba română.

Muzeul de Etnografie și Folclor funcționează în cea mai veche clădire din Câmpulung, construită în secolul al XVIII-lea, în stil muscelan și deține cele patru arii ale colecției muzeale: cea de istorie, științe ale naturii, arte plastice și artă populară.

Mănăstirea de măicuțe din Nămăiești este așezată la 5 km de Câmpulung, la altitudinea de 765 m, biserica este construită numai din piatră, în întregime săpata în stâncă de mâini necunoscute, datată din prima jumătate a sec. al XVI-lea (1547). Pe pereții bisericii se pot vedea picturi murale neîndemânatic realizate, cu figuri de sfinți șterse în pridvorul sudic, interiorul este nepictat, cu icoane atârinate pe pereți. Legende transmise oral, din moși-strămoși, în satul Nămăiești pomenesc și numele domnitorului Negru Voda, cel care a ctitorit mănăstirea din balada Meșterul Manole, situată în Curtea de Argeș.

Casa memorială George Topârceanu din Nămăiești, unde s-a născut poetul, în prezent adăpostește o

expoziție memorială, cuprinzând exponate legate de viața și activitatea poetului (o parte a bibliotecii personale, scrisori adresate familiei și prietenilor, manuscrise, fotografii, arme de vânătoare, bastoane). Poetul nu s-a născut aici, ci în București. La Nămăiești a stat mama poetului, care a și înființat un atelier de țesut covoare în incinta mănăstirii de maici.

Șchitul rupestru Cetățuia Negru Vodă este singura biserică din România cu altar catolic și ortodox și cu 2 hramuri.

Mănăstirea domnească Negru Vodă este ctitorie a lui Radu Negru. La descălcare din 1215, mănăstirea a fost martor tăcut al transformării Țării Românești în țara de mai târziu. Aici s-a tipărit prima lucrare laică în limba română, de aici a plecat scrisoarea lui Neacșu către judele Brașovului, aici s-a pus la cale înlăturarea lui Vogoride și aducerea pe tronul Moldovei a lui Alexandru Ioan Cuza. Pe aici au trecut templierii, teutonii au lăsat pe zidul de la intrare căprioara îngenucheată, iar, în jur, cartierele de bresle săsești au înflorit. Aici s-a strâns dania de tranzit a întregului comerț prin granița unguerească a Branului, în beneficiul locuitorilor Câmpulungului, vreme de peste 1000 de ani. Aici se păstrează cea mai veche lepede de mormânt voivodal din România.

Orașul Câmpulung Muscel are o mulțime de clădiri istorice frumoase, un mix interesant de inspirație brâncovenească, neoromânească, sau chiar barocă. Este orașul lui Constantin Baraschi - sculptor ale cărui opere le admirăm în Cișmigiu (prin statuia lui Nicolae Bălcescu), în fața ultimei ctitorii a lui Brâncoveanu prin monumentul „KM 0” și în Constanța. În Câmpulung Muscel s-a născut și sculptorul Demetrescu Mirea, cel

care a realizat statuia lui Negru Vodă din fața bibliotecii orașului și statuia marului scriitor Anton Pann din București. Orașul poartă și denumirea de „orașul crucilor de piatră”, pentru că are la intersecțiile sale mai importante, 37 de cruci din piatră de Albești, sculptate între anii 1500-1800.

Hotelul Regal este construit în centrul vechi al orașului de la poalele Mateiașului, de către Niță Ștefănescu în anul 1890, popas chic al Bucureștilui în drum spre Munții Făgăraș. În ultimii ani hotelul a purtat denumirea de Hotel Unic, iar în prezent clădirea este lăsată în paragină. Hotelul, ridicat de familia Ștefănescu, a fost de multe ori vizitat de Carol I, de Regina Elisabeta și de Principele Moștenitor Ferdinand, iar una dintre aceste ocazii a fost chiar imortalizată într-o fotografie din 1891, cu toți cei trei aflați în balconul imobilului, salutând lumea adunată în stradă. În ultimii ani, prins în procese între stat și moștenitori, a fost disfuncționalizat, însă profilul lui decorativ încă vorbește despre fosta măreție a orașului și gustul protipendadei pe care o adăpostea, în rezidență sau în trecere.

Tipic pentru Câmpulung Muscel și întregul județ Argeș, dar și pentru județele Dâmbovița și Brașov, este *Focul lui Sumedru* - o tradiție veche de peste două mii de ani, ce se ține în preajma Sfântului Dumitru - protectorul păstorilor, atunci când, tinerii aprind focuri mari și se adună în preajma lor. Cel mai spectaculos foc se realizează în satul natal Mățău, fiind mediatizat corespunzător. În împrejurimile Orașului Câmpulung se află și *Barajul Răușor*, *Cabana Voina*, de unde se pot face drumeții, *satul turistic Leresti* - cu casele sale sculptate în piatră de Albești, cel mai vechi sat turistic din țară, alături de șirnea din Brașov și Sibiel din județul

Sibiu, zona păstrăvăriei Brătioara și bineînțeles *satul Mățău*, cu cel mai înalt deal din țară.

La 8 km de Câmpulung a fost ridicat în 1987 *Mausoleul Mateiaș* în memoria eroilor care și-au dat viața pentru apărarea țării. În septembrie-noiembrie 1916, diviziile 12 și 22 infanterie au oprit înaintarea armatelor Puterilor Centrale în bătălia de la Bran Câmpulung - Dragoslavele.

Castrul Roman de la Jidova este printre cele mai bine păstrate construcții antice din țară, bucurându-se de mai multe lucrări de restaurare de-a lungul timpului și de o colecție impresionantă de vase de lut, piese de pavaj și mozaic, fragmente inscripționate din țiglă și arme. În interiorul castrului, se regăsesc trei clădiri care au aparținut armatei romane, și anume, Principia (comandamentul), Praetorium (clădirea comandantului și a ofițerilor) și Horreum (pentru cereale).

Uzina și mașinile ARO au fost evocate la Câmpulung, anul acesta, chiar în preajma zilei în care *Muzeul Automobilului Românesc* a împlinit zece ani de la înființare, în cadrul unui eveniment organizat de creatorul expoziției unice în România, inginerul Emil Hagi, cel care întotdeauna a reliefat implicarea întregii sale familii în amenajarea muzeului găzduit de fostul cămin cultural de la Apa Sărată, din județul Argeș. În anul

1957 a fost lansat pe piața românească, proaspăt scos din fabrica muscelană, IMS-ul 57, după modelul GAZ-ului sovietic, După 1990 uzina din Câmpulung a fost desființată, ca și multe alte unități productive.

Amintim câteva lucrări și autori care au surprins Câmpulungul în scrierile lor: Ioan Bianu, *Catalogul manuscriselor românești*. Prefață, Ed. Academiei Române, București, 1913; George Ivașcu, *Istoria literaturii române*, vol. I, Ed. Științifică, București, 1969; Comelia Papacoste-Danielopolu, Lidia Demyen, *Carte și tipar în societatea românească și sud-est europeană (secolele XVII-XIX)*, Ed. Eminescu, București, 1985; Agnes Erich, *Istoria tiparului românesc de la începuturi până la apariția marilor edituri comerciale*, Ed. Biblioteca, Târgoviște, 2006; Dumitru Baciu, *Lumini muscelene*, Ed. Sport-Turism, București; Mircea Tomescu, *Istoria cărții românești de la începuturi până la 1918*, Ed. Științifică, București, 1968; C. D. Aricescu, Adrian Săvoiu, Gh Pămuț, *Istoria Câmpulungului, prima rezidență a României*, Ed. Ars Docendi, București, 2007; Teodor Bălan, *Noi documente Câmpulungene* Ed. Tip. Metropolitan Silvestru; Alexandru Ciociltan, *Identitatea comunității germane din Câmpulung în secolele XIII-XVIII* în: Revista ERASMUS, nr. 13/2002; Ioana Bugheanu, *Historia, Pod peste timp: Câmpulung Muscel*; Ion C. Hiru, *Neosteniți întru lumină - musceleni și argeșeni*, Ed. Alfa, Iași, 2014.

Bibliografie: Adevărul, *Municipiul Câmpulung - o oază de linște și cultură*, 2010, *De Sfântul Ilie la Câmpulung Muscel*, 2013, Augustin Păunoiu, *Ziarul Lumina*; revista „Independența Română - Independența prin cultură”, *Capitalele Țării Românești - Câmpulung*.

Foto: Palatul Culturii din Câmpulung, fosta primărie a orașului Câmpulung în perioada interbelică (ilustrată de epocă); Primăria municipiului Câmpulung, fosta prefectură a județului Muscel în perioada interbelică (imagine actuală); Liceul „Dinicu Golescu”; hotelul Regal (în prezent în paragină); Bulevardul „Pardon” (fotografie de epocă); Theodor Aman, *Stradă în Câmpulung, 1890*.

